

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla
Toiminta- ja kehittämissuunnitelma Joensuun nuorisopalveluille

Henna-Riina Heikura

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

05 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Henna-Riina Heikura	Sivumäärä 52 ja 5 liitesivua
Työn nimi Koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla. Toiminta- ja kehittämissuunnitelma Joensuun nuorisopalveluille.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kristiina Hämäläinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Joensuun nuorisopalvelut / Maikki Rouvinen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää moniammatilliselta toimijoiden joukolta, mitkä ovat koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla tehtävälle työlle. Tuotoksena syntyi toiminta- ja kehittämissuunnitelma, johon on kirjattu yleiset koulunuorisotyötä ohjaavat tavoitteet sekä lukuvuotta 2014-2015 koskevat tavoitteet, joiden pohjalta toimintaa pyritään kehittämään sellaiseksi, että tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista. Lisäksi tavoitteiden rinnalle on kirjattu toimintamalleja, joiden avulla tavoitteet voidaan saavuttaa.</p> <p>Työn tilaajaorganisaatio, Joensuun nuorisopalvelut, on yksi Joensuun Lyseon peruskoululla koulunuorisotyötä tekevästä tahoista. Opinnäytetyöni tilattiin siksi, että Sinkkolan nuoriso- ja asukastalon kevään 2014 tavoitteisiin on kirjattu, että Lyseon peruskoululla tehtävälle koulunuorisotyölle on luotava tavoitteet. Tavoitteet on luotu yhdessä moniammatillisen työyhteisön kanssa, johon kuuluu nuorisopalveluiden toimijoiden lisäksi Lyseon peruskoulun toimijat sekä Joensuun evankelis-luterilaisen seurakunnan toimijat.</p> <p>Keräsin tietoa nuorisopalveluiden toteuttaman koulunuorisotyön tilanteesta sekä toimijoiden näkemyksistä pari- ja yksilöhaastatteluilla. Haastatteluissa käsiteltiin teemoja nykyhetki, tulevaisuus, moniammatillisuus ja tavoitteet kartoittaen sitä, kuinka toimijat kokevat koulunuorisotyön toteutuksen onnistuneen, mitä pitäisi kehittää ja mitkä olisivat koulunuorisotyön tavoitteet. Haastatteluiden jälkeen kutsuin toimijat yhteiseen tilaisuuteen, jossa keskusteltiin yhdessä tarkemmin tavoitteista sekä toimintamalleista, joilla tavoitteet voisi saavuttaa. Pääteemoiksi tavoitteissa muotoutuivat muun muassa kouluviivyyden parantaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja varhaisessa vaiheessa puuttuminen, mielekkään tekemisen tarjoaminen sekä nuorten osallistaminen, näkyvyyden lisääminen, uusien nuorien tavoittaminen mukaan toimintaan ja moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen.</p> <p>Opinnäytetyöni tuotos on hyödynnettävissä varsinkin lukuvuonna 2014-2015, kun toimijat pyrkivät kehittämään koulunuorisotyötä siihen suuntaan, että se vastaa paremmin sille asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi se on hyödynnettävissä valmiina pohjana, johon nuorisopalvelut voi tulevaisuudessa päivittää työn muuttuneita tavoitteita sekä uusia toimintamalleja, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Toiminta- ja kehittämissuunnitelma toimii myös uusien työntekijöiden perehdytyksessä, koska siitä käy selkeästi ilmi työtä ohjaavat periaatteet ja tavoitteet. Lisäksi opinnäytetyöni auttaa vakiinnuttamaan nuorisopalveluiden toteuttaman koulunuorisotyön asemaa Lyseon peruskoululla, koska työn tavoitteet on kirjattu selkeästi ylös ja tuotoksen voi jalkauttaa myös koulun henkilöstön luettavaksi.</p>	
Asiasanat Koulunuorisotyö, nuorisotyö, moniammatillisuus, tavoitteet	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Henna-Riina Heikura	Number of Pages 52 and 5 pages of attachments
Title The aims of youth work in school at the Joensuu Lyseo comprehensive school. Action and development plan for Joensuu Youth Services.	
Supervisor(s) Kristiina Hämäläinen	
Subscriber and/or Mentor Joensuu Youth Services / Maikki Rouvinen	
Abstract <p>The purpose of my thesis was to investigate the objectives of youth work in school at the Joensuu Lyseo comprehensive school from a group of multi-professional officials. As a result a plan for action and development was born, in which are documented the general guiding principles for youth work in school as well as objectives for the school year 2014-2015. On the grounds of this plan the officials will strive to develop activity in such a way that reaching the objectives will be possible. In addition a number of operational models have been documented through which the objectives can be reached.</p> <p>The client organization, Joensuu Youth Services, is one of the agencies doing youth work in school at the Joensuu Lyseo comprehensive school. My thesis was commissioned because youth work in school at the comprehensive school requires new goals to be developed, as documented in the objectives of Sinkkola youth house for the spring of 2014. The goals have been created in co-operation with a multi-professional work community, which includes officials from the Lyseo comprehensive school and the Evangelical Lutheran congregation in addition to those from Joensuu Youth Services.</p> <p>I gathered information on the current situation of youth work in school done by youth services and the views of the participating officials by interviews conducted individually and in pairs. During the interviews discussion centered on themes such as the current moment, the future, multi-professionalism and objectives to survey how successful the officials feel youth work has been, what should be developed and what could be the objectives of youth work in school. After the interviews I invited the officials to a shared event in which the objectives and operational models for reaching those objectives were discussed in more detail. Main themes for the objectives turned out to be the improvement of school contentment, preventing social exclusion and intervening in an early phase, offering meaningful activities as well as taking the youths along in them, increasing visibility, reaching new youths and strengthening multi-professional co-operation.</p> <p>The results of my thesis can be taken advantage of especially in the school year 2014-2015 as officials seek to develop youth work in school in a direction that corresponds with its objectives. Additionally it can be utilized as a template into which Joensuu Youth Services can update changed objectives and add new operational models. The action and development plan can also be used to familiarize new employees as it clearly lines out guiding principles and objectives. This thesis will also help establish the position of youth services at the comprehensive school, as the objectives for youth work have been clearly laid out and the results can be deployed to be read by the school staff.</p>	
Keywords Youth work in school, youth work, multi-professionalism, aims	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1. JOHDANTO	5
1.1. Joensuun nuorisopalvelut	7
1.2. Lyseon peruskoulu ja koulunuorisotyö	9
2. KOULUNUORISOTYÖ	11
3. OPINNÄYTETYÖPROSESSI	16
3.1. Tavoite ja tutkimuskysymykset	17
3.2. Aineistonkeruumenetelmät	18
3.3. Aineiston keruu	21
3.4. Aineiston analyysi	23
4. TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU	25
4.1. Koulunuorisotyön toteutuminen lukuvuonna 2013-2014	25
4.2. Koulunuorisotyön tavoitteet	28
4.3. Kuinka koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla tulisi kehittää	30
4.4. Nuorisotyöntekijän rooli kouluyhteisössä	32
4.5. Koulunuorisotyöntekijän rooli kasvattajana	36
4.6. Tulosten yleistettävyys	39
5. OPINNÄYTETYÖN TUOTOS	40
5.1. Tuotoksen tehtävä ja tarkoitus	40
5.2. Tuotoksen kuvailu	41
5.3. Tuotoksen sovellettavuus	47
6. LOPUKSI	48
LÄHTEET	50
LIITTEET	53

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mitkä ovat Joensuun nuorisopalveluiden toteuttaman koulunuorisotyön tavoitteet Joensuun Lyseon peruskoululla. Tavoitteiden luominen on kirjattu Sinkkolan nuoriso- ja asukastalon kevään 2014 tavoitteisiin, sillä Lyseon peruskoululla koulunuorisotyötä toteuttavat Joensuun nuorisopalveluilta tällä hetkellä Sinkkolan nuoriso-ohjaajat. Lisäksi selvitin eri toimijoiden näkökulmasta, kuinka koulunuorisotyötä ja sen toteuttamaa toimintaa Lyseon peruskoululla voisi ja tulisi konkreettisesti kehittää, jotta toiminta vastaisi sille asetettuja odotuksia ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen olisi käytännössä mahdollista. Lisäksi selvitin kullakin toimijalta, mitkä heidän mielestään olisivat koulunuorisotyölle asetettavat päätaavoitteet. Etukäteen haastatteleamalla kerätyn tiedon pystyin hyödyntämään huhtikuussa 2014 pidetyssä koulunuorisotyön toimijoiden tapaamisessa: tein litterointien pohjalta koosteet toimijoiden vastauksista ja niiden perusteella pystyin suunnittelemaan tilaisuuden rakenteen sekä sen, mihin asioihin kannattaa erityisesti keskittyä tavoitteita luotaessa ja toiminta- ja kehittämissuunnitelmaa koostaessani.

Tietoa kerättiin Lyseon peruskoulun ja koulunuorisotyön avainhenkilöiltä, koska he itse ovat päivittäin tai viikoittain toimimassa Lyseon peruskoululla ja ovat vahvasti mukana koulun nuorten arjessa. Osa toimijoista on henkilöitä, jotka työskentelevät Lyseon peruskoululla ja joiden työnkuvaan kuuluu kytkös koulunuorisotyöhön ja nuoriso-ohjaajien kanssa työskentelyyn. Loput toimijat edustavat Lyseon peruskoululla koulunuorisotyötä toteuttavia tahoja, eli Joensuun nuorisopalveluita ja Joensuun evankelis-luterilaista seurakuntaa. Nämä toimijat ovat pysyneet Lyseon peruskoululla tehdyn nuorisotyön aikana pääasiassa samoina, joten heillä oli käsitys siitä, millaista pitkäjänteistä työtä Lyseon peruskoululla koulunuorisotyössä kaivataan ja millaisiin asioihin tulee kehittämisessä ja suunnittelussa kiinnittää huomiota. En lähtenyt keräämään tietoa koulun oppilailta, sillä nuorilla ei ole kovinkaan vahvaa käsitystä siitä, mitä kaikkea koulunuorisotyö sisältää tai koulunuorisotyö oli käsitteenä vieras. Tällöin sellaisten henkilöiden haastatteleminen, jotka eivät ole selvillä koulunuorisotyön resursseista, ei olisi antanut kovin luotettavaa tietoa siitä, millaisia asioita olisi hyvä kirjata koulunuorisotyön tavoitteiksi lukuvuodelle 2014-2015. Nuorilta olisi mahdollisesti

noussut enemmän esiin asioita, joita nuorisotyöntekijöiden haluttaisiin toteuttavan, ei niinkään tavoitteita, joihin työllä tulisi pyrkiä. Sama tilanne on nähtävissä myös koulun henkilökunnan puolelta: kaikkien opettajien ja muun henkilöstön haastattelemine ei ollut olennaista, koska olen projektini merkeissä saanut todistaa sen, ettei kaikille ole tietoa kattavasti. Lisäksi yksi koulun henkilöstön jäsen, jota pyysin haastatteluun kieltäytyi, koska hän ei kokenut tietävänsä aiheesta riittävästi antaakseen tutkimusta varten kattavaa ja luotettavaa tietoa.

Haastatteluiden ja yhteisen keskustelutilaisuuden pohjalta loin opinnäytetyöni tuotoksen, toiminta- ja kehittämissuunnitelman, eli koosteen koulunuorisotyön tavoitteista sekä toimintamalleista, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Tavoitteiden yhteyteen on kirjattu perustelut tavoitteista sekä toimintamalleja, joilla tavoitteet voisi saavuttaa.

Nuorisotyöllä on Suomessa pitkät perinteet. Nuorisotyön tilat, ajat ja paikat saavat uusia muotoja yhteiskunnan muuttuessa. Nuorisotyötä tehdään yhä edelleen nuorisotyön tiloissa, nuorisotaloilla, mutta yhä enemmän myös uusissa toimintaympäristöissä. Työmuotojen kehittämisellä pyritään tavoittamaan nuoria siellä, missä he ovat, kuten koulussa. Koulunuorisotyö on uusi ja mitä ilmeisimmin vahvistuva työmuoto. Koulun kentässä näyttää olevan sijaa sekä uusille toimijoille että uusille ammattilaisille, kuten koulunuorisotyölle. Nuorisotyöntekijöiden työskentely koulussa ei ole sinällään uutta. Sitä vastoin kokopäiväinen työskentely osana kouluyhteisön arkea on lisääntynyt vasta viime vuosina. (Pohjola 2010, 2-3.)

Nuorisotyössä näkökulmana on ennaltaehkäisevyys, jolloin kaikki nuorisolain määrittelemät ”nuoret” eli syntymästä lähtien kaikki alle 29-vuotiaat ovat kohdejoukkona. Kyse on kansalaisesta, jolla on oikeus osallistua, vaikuttaa ja saada kasvuunsa tukea. Laajasti tällaiseen ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön voidaan lukea muun muassa järjestötoiminta, nuorten oma vertaistoiminta, seurakuntien nuorisotyö, vapaa-ajan harrastukset, kunnallinen nuorisotyö, kunnallinen nuorisotyö ja koulunuorisotyö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 19.) Joensuun kaupungin lasten ja nuorten palveluohjelmaan on kirjattu tavoitteiksi ehkäistä syrjäytymistä ja mahdollistaa onnistumisen kokemuksia. Yhteisöllistä toimintakulttuuria luodaan kehittämällä kasvuyhteisöjä ja oppimisympäristöjä. Lähtökohtana on, että toimintaa varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa kehitetään valtakunnallisten opetussuunnitelman pe-

rusteiden ja varhaiskasvatuslain mukaisesti. Erityisenä kehittämiskohteena on toimintakulttuuri yhteisöllisyyden rakentajana, mikä sisältää muun muassa kiusaamisen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyä sekä varhaista puuttumista. (Joensuun kaupunki 2014a.)

Lasten ja nuorten palveluohjelmaan on kirjattu, että Joensuun kaupungin strateginen tavoite on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Palveluohjelmalla tavoitellaan kaikilla tasoilla tapahtuvaa positiivista kehittämisen kehää. Palveluihin osallistuvien tehtävänä on välittää uskoa tulevaisuuteen ja yhteisöllisyyteen sekä tukea lasten ja nuorten motivaatiota rakentaa omaa tulevaisuuttaan. Toimivaksi käytänteeksi on havaittu tukitoimien kohdentaminen varhaiskasvatukseen ja koulunkäynnin tukemiseen. Lisäksi ongelmien ehkäisemisen keinoista vahvimmin esille nousee kouluvalmiuksien tukeminen. Yleisesti palveluohjelmassa koetaan, että koulun yhteisönä tulisi olla syrjäytymistä ehkäisevä sekä onnistumisen kokemuksia antava. (Joensuun kaupunki 2014a.) Kaupungin on panostettava varhaiseen puuttumiseen ja koulumaailmassa toimimiseen, joten koulunuorisotyö on omalta osaltaan vastaamassa tähän tarpeeseen, jotta kaupungin strategiat toteutuisivat ja nuorten hyvinvointi kasvaisi.

Koulunuorisotyö kytkeytyy muiden nuorisotyön toimintamuotojen ohella ennaltaehkäisevään työhön, jolla pyritään vastaamaan nuorten tarpeisiin. Nuorten syrjäytyminen on ajankohtainen ongelma, johon tulee puuttua jo varhaisessa vaiheessa. Koulunuorisotyötä tekevät nuoriso-ohjaajat pyrkivät vastaamaan yhdessä koulun kanssa siihen tarpeeseen, että nuoret tarvitsevat elämäänsä enemmän luotettavia aikuisia, joille voi puhua ja koulussa toimivat monet aikuiset edesauttavat ongelmien huomaimista ja niihin varhain puuttumista.

1.1. Joensuun nuorisopalvelut

Opinnäytetyöni tilaaja on Joensuun nuorisopalvelut, joka on osa Joensuun kaupungin vapaa-aikakeskusta. Vapaa-aikakeskus tuottaa kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoiminnan sekä tapahtumien palvelut. (Joensuun kaupunki 2014b.) Nuorisopalveluiden toimintaa ohjaa Joensuun hallinto. Joensuun hallinnon järjestäminen ja toiminnan sekä

talouden ohjaaminen perustuu sovellettuun tilaaja-tuottaja –malliin. Tilaaja-toimieliminä toimivat muun muassa kaupunginvaltuusto ja kaupungin hallitus sekä sen jaostot. Vapaa-aikalautakunnan alaisuuteen kuuluva nuorisopalvelut on osa tuotantolautakuntia. (Joensuun kaupunki 2013b.)

Henkilöstön puolesta Joensuun nuorisopalvelut muotoutuu hallinnolliselta puolelta nuorisajohtajasta, nuorisosihteeristä ja vapaa-aikasihteeristä. Nuorisotoimen alasiin toimintoihin kuuluvat nuorisoasema, nuorisovaltuusto, erityisnuorisotyö ja bänditoiminta. Suuren osan nuorisopalveluiden rakenteesta muodostaa avoin nuorisotoiminta, jota tehdään nuorisotaloilla tai muulla toiminnalla Enossa, Uimaharjussa, Kiihtelysvaarassa ja Heinävaarassa, Karsikossa Pyhäselässä, Reijolassa, Rantakylässä, Joensuun keskustassa, Sinkkolassa sekä Tuupovaarassa. (Joensuun kaupunki 2014c.)

Nuorisopalveluiden kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 29-vuotiaat kuntalaiset, mutta pääkohderyhmään kuuluviksi voidaan katsoa 10-18 –vuotiaat kuntalaiset. Toiminnan tavoitteena on kannustaa nuoria omaehtoiseen harrastustoimintaan ja vapaa-ajanviettoon sekä edistää nuorten elämänhallintaa, osallisuutta ja kansalaisaktiivisuutta. Tavoitteiden saavuttamista tukevia toimintoja ovat muun muassa avoin talotoiminta, erilaiset ryhmät, nuorisovaltuusto, nuorten omat projektit ja loma-aikojen toiminta. Näillä toiminnoilla nuorille tarjotaan non-formaaleja oppimisympäristöjä ja pääsääntöisesti työ on nuorten ryhmämuotoisen toiminnan mahdollistamista ja ohjaamista sekä tarvittaessa nuoren rinnalla kulkemista. (Joensuun kaupunki 2013a; Joensuun nuorisopalvelut 2014.)

Alueellinen nuorisotyö sitoutuu nuorten sosiaalisiin yhteisöihin ja sillä on hyväksytty pääsy moniin nuorten omiin verkostoihin, joka mahdollistaa myös avoimen kanavan ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja yhteisöjen ulkopuolelle jäämistä. (Joensuun kaupunki 2013a). Sosiaalista vahvistamista nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi pyritään toteuttamaan Nuorten Tiimin toiminnalla ja yhdessä koulujen oppilashuoltojen kanssa on koottu pienryhmiä tukea tarvitseville nuorille. Lisäksi tavoitteiden saavuttamista tukevat nuorisotalojen Mahis-ryhmät, etsivä nuorisotyö, ammatillisten ohjaajien tuki ja nuorten ohjaus palveluissa eteenpäin. (Joensuun nuorisopalvelut 2014.) Pääasiassa nuorisopalveluiden tekemä työ sijoittuu nuorten vapaa-aikaan ja

niihin ympäristöihin, jossa he koulun loppumisen jälkeen toimivat ja viettävät aikaa. Non-formaaleja oppimisympäristöjä tarjotaan myös kouluissa ja Joensuun alueella koulunuorisotyötä tehdäänkin useamman koulun kanssa yhteistyössä niin kantakaupungissa kuin syrjemmässäkin.

Joensuun nuorisopalvelut tilasi opinnäytetyöni tavoitteiden luomisen ajankohtaisuuden vuoksi. Tavoitteiden luominen Lyseon peruskoululla tehtävälle koulunuorisotyölle on kirjattu Sinkkolan nuoriso- ja asukastalon kevään 2014 tavoitteisiin. Tämän tavoitteen takana on ajatus siitä, että koulunuorisotyön työnkuvaa ja tavoitteita on päivitettävä ja myös kirjattava erikseen ylös, jotta työn tarkoitus ja pohja selkeytyisi. Leppä (2010) käsittelee artikkelissaan koulunuorisotyön tavoitteellisuutta. Työn menetelmiä ja toimintatapoja on helpompi määritellä, kun tavoitteista on olemassa yhteinen tietoisuus. Tällöin tavoitteet luovat toiminnalle pohjan ja perusteet. Nuorisotyö koulussa tarvitsee sekä toimialakohtaiset että toimintaympäristölähtöiset tavoitteet voidakseen juurtua kouluihin ja toteutua siellä tarkoituksenmukaisesti. (Leppä 2010, 75.) Leppän ajatukset tukevat Joensuun nuorisopalveluiden ajatuksia: tavoitteiden luominen on tärkeää työn tukemisen kannalta ja vielä tärkeämpää on luoda ne yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

1.2. Lyseon peruskoulu ja koulunuorisotyö

Lyseon peruskoulu on noin 400 oppilaan yläkoulu. Opetus Lyseon peruskoululla on oppilaiden omien edellytysten sekä opetussuunnitelman mukaista opetusta, jonka tavoitteena on antaa riittävät tiedot ja taidot elämää, jatko-opintoja ja elämänikäistä oppimista varten. Opettaja Joensuun keskikaupunkialueella sijaitsevassa yläkoulussa on 40. (Lyseon peruskoulu 2013a.)

Oppilaiden yhteistyökykyä, omatoimisuutta ja vastuuntuntoa Lyseon peruskoulussa on kehittämässä myös oppilaskuntatoiminta. Koulun oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulujen oppilaat, mutta oppilaskunnan toimintaa suunnittelee, johtaa ja toteuttaa oppilaista muodostettu oppilaskunnan hallitus sekä oppilaskunnan ohjaajana toimiva koulun opettaja. Erilaisella toiminnalla pyritään lisäämään oppilaiden välistä yhteis-

henkeä ja myönteistä ilmapiiriä. Oppilaskunnan toiminnan tarkoituksena on myös antaa oppilaille mahdollisuus vaikuttaa moniin koulun toimintoihin ja kouluyhteisön sekä ympäristön viihtyvyyteen omalla työllään ja omilla ideoillaan. Oppilaskunnan työ on koulun virallista toimintaa. (Lyseon peruskoulu 2013b.) Oppilaskunnan hallitus pitää ohjaajansa kanssa välituntikokouksen kerran viikossa ja tarvittaessa muinakin aikoina. Oppilaskuntatyö tapahtuu pääosin kouluajana, mutta tarvittaessa oppilaat voivat suunnitella ja valmistella tulevia tapahtumia myös kouluajan ulkopuolella. Oppilaskunnan hallitus vastaa muun muassa oppilaskunnan kioskin toiminnasta. Oppilaskunnan hallitus tekee myös läheistä yhteistyötä koulun tukioppilaiden kanssa, mikä näkyy koulun arjessa erityisesti yhteisinä teemapäivinä, juhlina ja tapahtumina. (Lyseon peruskoulu 2013c.)

Koulussa toimivat tukioppilaat pyrkivät vaikuttamaan hyvien kaverisuhteiden ja luokkahengen syntymiseen sekä yhteisvastuun ja myönteisen ilmapiirin lisääntymiseen koulussa. Tukioppilaat ovat turvallisia yhdeksäsluokkalaisia koulukavereita yläkouluun tuleville seitsemäsluokkalaisille joka päivä. Tukioppilastyö on koulun opetus- ja kasvatustyöhön liittyvää ja sitä tukevaa toimintaa, jolla pyritään kehittämään kouluyhteisöstä mahdollisimman turvallinen, inhimillinen ja viihtyisä paikka kaikille siellä työskenteleville. (Lyseon peruskoulu 2013c.) Syksystä 2014 eteenpäin tukioppilastoiminta on valinnaisaine, jonka kahdeksäsluokkalaiset voivat valita suoritettavaksi yhdeksännellä luokalla. Tähän mennessä tukioppilastoiminta on ollut eräänlaista koulun sisäistä vapaaehtoistoimintaa, johon tukioppilaat ovat saaneet tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan käyttää suunnittelua varten aikaa oppitunneilta.

Lyseon peruskoululla koulunuorisotyötä tekevät Joensuun nuorisopalveluiden ohjaajat Sinkkolan nuorisotalolta. Heidän lisäksi koulunuorisotyön parissa Lyseon peruskoululla toimii kaksi Joensuun evankelis-luterilaisen seurakunnan nuorisotyönohjaajaa sekä pappi, jonka työn painopisteenä on nuorisotyö. Nuorisopalveluiden ohjaajat toimivat Lyseon peruskoululla kaksi kertaa viikossa, maanantaisin ja tiistaisin, kun taas seurakunnan nuorisotyönohjaajat ovat paikalla kerran viikossa torstaisin pitäen myös koulun aamunavauksen. Koulunuorisotyön keskeisin muoto koululla on sen omassa nuorisotilassa päivystystyön tekeminen ja siellä tapahtuvien toimintojen ylläpitäminen. Luokussa, eli koulun oppilaskunnan huoneessa nuoret voivat viettää aikaa välituntisin pelaten pelikonsolilla, pelaamalla lautapelejä, juomalla kahvia tai tu-

lemalla muuten kertomaan omia kuulumisia. Toiminta perustuu vahvasti ohjaajien ja nuorten väliseen vuorovaikutukseen, jossa pelit ovat tärkeitä välineitä joiden avulla nuorten kanssa päästään kommunikoimaan. Pelien pelaamisen ohessa keskustelu on luontevaa ja keskustelua syntyy helposti monenlaisista aiheista sekä nuoren mieltä askarruttavista asioista. Pelien kautta myös eri luokka-asteiden nuoret ovat päässeet tutustumaan toisiinsa. Luokku tarjoaa nuorille koulun sisällä toimivan kaikille avoimen non-formaalisen oppimisympäristön.

Nuorisopalveluiden ohjaajat osallistuvat tarvittaessa kerran viikossa välitunnilla pidettäviin tukioppilaiden ja oppilaskunnan hallituksen kokouksiin ja heidän suunnittelemaan toimintaansa, jos he kaipaavat apua. Oppilaskunnan hallitusta ja tukioppilaita ohjaavat opettajat eivät pääse osallistumaan nuorten ohjaukseen ja suunnitteluhetkiin, jos nuoret pitävät ne oppituntien aikana. Näissä tilanteissa nuorisotyöntekijät voivat toimia auttavina ja ohjaavina aikuisina, kun opettajat eivät ehdi. Nuorisohjaajat toimivat muinakin aikoina ohjaavien opettajien rinnalla yhteistyössä.

Konkreettisesti lukuvuonna 2013-2014 nuorisopalveluiden toteuttama koulunuorisotyö on sisältänyt lähinnä Luukussa ”päivystämistä”, eli tilan pitämistä auki ja nuorten kohtaamista sitä kautta. Luokku on ollut auki sekä tuntien että välituntien aikana, joten nuorilla on ollut ohjaajan läsnäollessa vapaa pääsy tilaan. Tämän lisäksi ohjaajat ovat tukeneet tukioppilastoimintaa sekä oppilaskunnan hallituksen toimintaa kokouksiin osallistumisen lisäksi muun muassa osallistumalla seitsemäsluokkalaisten ryhmäyttämiseen, tukioppilaiden pitämään seitsemäsluokkalaisten gaalaan sekä osallistumalla seitsemäsluokkalaisten järjestettyihin pikkujouluihin. Lukuvuoden aikana ohjaajat ovat tukeneet aktiivisesti oppilaskunnan hallituksen ja tukioppilaiden suunnitteluhetkiä.

2. KOULUNUORISOTYÖ

Yhteistoiminta koulun ja nuorisotyön välillä on syventynyt 2000-luvulla, se on saanut uusia muotoja ja työ on muuttunut tavoitteellisemmaksi. Nuorisotyö koulussa ei ole

uusi asia ja koululla ja nuorisotyöllä onkin pitkä kokemus yhteistyöstä. Koulu on avautunut uusille toimijoille ja se on saanut uusia piirteitä perinteisen formaalin tiedonjakajan roolinsa rinnalle. Molempien toimijoiden säädöksissä on samansuuntainen tavoite aktiivisesta toimijuudesta ja nuorten osallisuudesta ja osallistumisesta heitä koskeviin asioihin. Työtä tehdään yhteisen tavoitteen eteen: kasvatetaan nuorista aktiivisia kansalaisia. (Kolehmainen 2013, 54-55.) Molempien tehtävänä on tarjota elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä ja elämönhallintaa sekä edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Nuorisotyöntekijä täydentää opettajien ja muiden koulussa toimivien ammattilaisten kasvatustehtävää ja toimii myös linkkinä nuorten ja muiden aikuisten välillä. Nuorisotyöntekijällä on koululla aidosti aikaa keskusteluille. Lisäksi koululla näkyminen ja oleminen helpottaa nuorisotyön järjestämien tapahtumien markkinoinnissa. Koulunuorisotyö tuo oman lisäarvonsa koulun yhteisöllisyyden, oppilaiden osallisuuden tunteen sekä yleisen kouluviihtyvyyteen edistämiseksi. (Kiteen kaupunki 2014.) Nuorisotyölle ominaisia piirteitä ovat esimerkiksi osallistumisen vapaaehtoisuus, pakkovallan puuttuminen, joustavuus, ikärakenteen homogeenisuus, tarvesuuntautuneisuus, kokemuksiin perustuva oppiminen, ryhmäsuuntautuminen sekä myönteinen suhtautuminen osallistujiin (Soanjärvi 2005, 10-11). Lisäksi nuorisotyöhön sisältyy yhteiskunnallista toimintaa, nuorisopoliittista osallistumista ja vaikuttamista nuorten elinolojen parantamiseksi sekä turvallisten kasvuolosuhteiden luomiseksi. (Hirvonen 2009, 52.) Nämä nuorisotyötä ohjaavat toiminta-ajatukset on koulunuorisotyön kautta tuotu koulumaailmaan.

Koulussa tehtävä nuorisotyö tuo koulun arkeen paljon sellaisia asioita, joita nuoret kaipaavat: koulunuorisotyön kautta tarjotaan mahdollisuuksia osallistumiseen sekä yhdessä toimimiseen. Lisäksi nuorisotyöntekijä on vierellä kulkija ja kuunteleva aikuinen. Työn tavoitteena on luoda turvallinen ja kotoisa ilmapiiri, jossa on mukava kasvaa yksilöksi yhdessä toimien. Koulussa työskentelevä nuorisotyöntekijä on luonteva ratkaisu moniin asioihin, joihin opettajien eikä oppilashuollon resurssit välttämättä riitä. Koulunuorisotyöntekijän tarkoituksena ei ole osallistua varsinaiseen opetukseen, vaan toimia oppilaiden ja koulun moniammatillisen työntekijäjoukon rajapinnoilla. Toimitettavat tehtävät nousevat opetussuunnitelman perusteista, nuoriso- ja opetustyötä koskevasta lainsäädännöstä sekä nuorten omista tarpeista. Koululla ja nuorisotyöllä on kuitenkin yhteinen tavoite: kasvattaa nuorista aktiivisia, tasapainoisia ja sosiaa-

lisiä kansalaisia. Nuorisotyöntekijä ei rakenna kouluun mitään sen normaalista tehtävästä irrallista toimintaa, vaan on omine työmuotoineen ja työnkuvineen tukemassa koulun kasvatustyötä etenkin nuorten osallisuuden, yhteisöllisyyden ja itsetunnon rakentamisen osalta. Koulunuorisotyötä tehdään sekä peruskoulussa että toisen asteen oppilaitoksissa. (Kauhanen 2011, 4, 6.)

Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hankkeen materiaaleissa koulunuorisotyön tavoitteiksi on kirjattu nuorten hyvinvoinnin tukeminen sekä nuorten kasvun tukeminen aktiiviseksi kansalaiseksi ja toimijaksi. Lisäksi työn tavoitteena on vahvistaa yksilöä ryhmän ja yhteisön jäsenenä sekä edistää yhteisön jäsenten vuorovaikutusta ja osallisuutta. Koulunuorisotyöntekijän osaamisen alueita ovat muun muassa yksilö- ja ryhmänohjaustaidot, yhteisöllinen osaaminen, elämäntahallinnon tukeminen, monialainen yhteistyö sekä osallistavat ja pedagogiset menetelmät. Koulunuorisotyöntekijän käyttämiä menetelmiä ovat muun muassa keskusteleminen, toiminnallisesti osallistavat menetelmät, innostaminen, vierellä kulkeminen ja kuunteleminen. Työ perustuu tasavertaisuuteen, ennakkoluulottomuuteen, luottamukseen ja siihen, että kohtaaminen on nuorelle vapaaehtoista. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013.)

Osallisuuden rakentumisen voi nähdä tapahtuvan kahdesta näkökulmasta. Toisaalta osallisuus rakentuu siitä, että yksilöllä on oikeus omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana yhteisöä, mutta toisaalta siitä, että yksilöllä on mahdollisuus olla vaikuttamassa ja kantamassa vastuuta kyseisen yhteisön toimintakyvystä. Kysymys on sekä yksilön kuulumisesta johonkin yhteisöön että hänen mahdollisuudestaan ja halustaan olla vaikuttamassa tämän yhteisön toimintaan. (Kivijärvi & Herranen 2010, 57.) Koulunuorisotyö perustuu nuorten vapaaehtoisuuteen, joten tarkoituksenmukaista ei ole pakko-osallistaa ketään esimerkiksi edellyttämällä sitä, että jokaisen koulun nuoren on käytävä viikottain puhumassa nuoriso-ohjaajan kanssa tai muuta vastaavaa. Näiden nuorten osallisuuttaan voidaan kuitenkin tukea siten, että heidän kuulumisensa osaksi yhteisöä tiedostetaan ja huomioidaan.

Lapset ja nuoret tarvitsevat koulussakin kasvunsa tueksi aikuisia, joilla on aikaa kohdata ja kuulla nuorta tilanteissa ilman suorittamisen näkökulmaa. Kasvun tukemisen tavoite sisältää ajatuksen nuoren positiivisesta kohtaamisesta ja kannustamisesta,

läsnä olemisesta sekä välittämisestä. Koulunuorisotyön tarkoitus perustuu tälle ajatukselle. Nuori tarvitsee kasvatuksen ammatillistuneissakin instituutioissa aikuisen, jolla on aikaa nuoren arjelle, ajatuksille, tarpeille ja kysymyksille. Ajatus kokonaisvaltaisesta kasvun tukemisesta sisältää ajatuksen nuoren aidosta ja kunnioittavasta kohtaamisesta. Aito kohtaaminen on sellaista vuorovaikutusta, jossa nuori tuntee aikuisen olevan kiinnostunut hänestä ihmisenä eikä pelkästään suoritustensa ja saavutustensa takia. Tähän kohtamiseen kuuluvat kannustaminen, tukeminen, ohjaaminen ja ymmärtäminen sekä rajojen asettaminen. Nuori tarvitsee näitä kaikkia, ei vaan opiskeluunsa vaan koko elämäänsä. Nuorisotyön tehtävä koulussa on erityisesti kuvattun kaltaisen kasvun tukeminen. (Leppä 2010, 75-76.)

Kaikki tarvitsevat aika ajoin onnistumisen kokemuksia jaksakseen eteenpäin. Jos nuori ei saavuta koulutyöskentelyssä kaivattuja pärjäämisen ja onnistumisen tunteita, hän etsii niitä muilta elämän osa-alueilta. Tähän tarvitaan oma paikka ja tila. (Hämäläinen-Luukkarinen 2006, 50.) Hämäläinen-Luukkarinen tarkoittaa artikkelissa erillisillä tiloilla paikkoja, jotka sijaitsevat koulun ulkopuolella, koska harvat koulut kykenevät tarjoamaan nuorille vastaavia tiloja. Koulunuorisotyöllä on oma mahdollisuutensa edesauttaa nuoria saamaan onnistumisen kokemuksia kouluympäristössä, mutta opituntien ulkopuolella. Näin rakennetaan nuoren itsetuntoa, mutta samalla vaikutetaan hänen myös hänen kokemuksiinsa kouluviihtyvyydestä. Nuoret tulevat kouluun myös tavatakseen toisiaan ja koulussa viihtymiseen vaikuttaa olennaisesti se, miten koulussa on järjestetty tilaa ja aikaa kaverisuhteiden ylläpitämiseen. Koululuokkien yhteishengellä ja kaverisuhteilla nähdään olevan pedagogista merkitystä. Ne voivat toimia koulussa resursseina, jotka pystyvät helpottamaan opiskelua. (mt., 51-52.) Koulunuorisotyöntekijät ovat kouluilla toimiessaan luomassa koulun sisälle uusia ympäristöjä, joissa nuoret voivat kohdata ystäviään, mutta tutustua myös muihin koulun nuoriin joihin ei muuten välttämättä tutustuisi.

Kouluviihtyvyys on viihtymistä koulussa, niin luokassa kuin välitunnillakin. Ihminen on fyysis-psykkis-sosiaalinen kokonaisuus, ja myös kouluviihtyvyyden osa-alueet muodostuvat näistä alueista. Nuori viihtyy koulussa paremmin, kun ympäristö on mukava ja innostava. Lisäksi viihtyvyyttä parantaa myös sopivasti haasteita asettava ympäristö ja ratkaistavaksi tulisikin antaa mielenkiintoisia ja sopivan vaikeita tehtäviä. Myös oppilaiden osallisuus parantaa kouluviihtyvyyttä. Koulussa tehtävät projektit ja yhtei-

set tapahtumat antavat nuorille valmiuksia koulun jälkeistä elämää ajatellen, mutta myös mahdollisuuden vaikuttaa ja olla suunnittelemassa omaa oppimisympäristöään. Oppilaan osallistaminen ja yhdessä ongelmien ratkominen tuo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antaa motivaatiota oppia lisää. Kuulluksi tuleminen ja tunne, että aikuinen kuuntelee on myös yksi osa koulussa viihtymistä. Opettajilla saattaa kuitenkin olla liian kiire kohdata jokaista kuuntelijaa tarvitsevaa nuorta ja kuraattoria tai koulupsykologia lähestymistä haittaa pelko leiman saamisesta muiden silmissä. (Kukkonen 2011, 2-5.)

Koulunuorisotyö ja sen kehittyminen ei kuitenkaan ole ollut eikä ole vielä täysin haasteetonta toimintaa. Molemmat toimijat ovat tehneet yhteistyötä pitkälti omien etujensa näkökulmasta, mikä on hidastanut täysin toimivan yhteistyön kehittymistä. Koulunuorisotyön mahdollisuuksia rajoittaa usein koulun lakisääteiset tehtävät ja toimintakulttuurin periaatteet, jotka ovat sanelleet yhteistyön mahdollisuudet. Tämä on saanut nuorisotyöntekijät kokemaan alisteisuutta. Kouluihin ei ole helppo mennä ”ulko-
puolisten” ammatillisten kasvattajien erilaisten toimintatapojen kanssa, jonka vuoksi yhteistyössä on edetty varovasti ja koulun ehdoilla. Kolehmainen (2013) kuvailee opinnäytetyönsä tulosten pohjalta nuorisotyöntekijöiden olevan koulussa kasvattajina ristiaallokossa. Nuorisotyöntekijöillä on jännitteiset roolit ja asema kasvattajina koulussa. Nämä syntyvät sekä nuorisotyöntekijän kokemuksista kouluyhteisön odotuksista että nuorisotyöntekijöiden omista odotuksista työlle. Kolehmainen tulkitsee jännitteisyyden koulun ja nuorisotyön erilaisten toimintakulttuurien, oppimisympäristöjen ja kasvattajien toiminnan välisenä ristiriitana. (Kolehmainen 2013, 54; 56; 67.) Haasteita koulunuorisotyölle luo hyvin pitkälle se, etteivät nuorisotyöntekijät ole vielä täysin löytäneet omaa paikkaansa koulussa. Tähän vaikuttavat koulun vakiintuneet käytännöt, mutta sekä nuorisotyöntekijöiden että opettajien keskuudessa vallitsevat asenteet ja näkemyserot voivat vaikeuttaa työn vakiintumista osaksi koulun arkea. Vaikka eriäviä mielipiteitä ja vaikeuksia löytää yhteistä suuntalinjaa koulunuorisotyön toteuttamiselle varmasti löytyy, koulunuorisotyön mahdollisuus perustuu koulujen ja nuorisotyön haluun tehdä yhteistyötä ja kehittää työtä, vaikka vaikeuksiakin on.

Kaikkiaan koulunuorisotyöllä pyritään perinteisemmän nuorisotyön tavoin ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan nuorten parissa. Työllä pyritään vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä tarjoamaan nuorille erilaisia non-formaaleja oppi-

misympäristöjä. Nuoriso-ohjaaja tukee koulussa nuoren kokonaisvaltaista kasvua olemalla läsnä ja antamalla nuorelle aikaa, kuunnellen hänen asioitaan, ajatuksiaan, tarpeitaan ja kysymyksiään. Kohtaamisessa olennaista on se, ettei siinä ilmene arvioinnin ja suorittamisen näkökulmaa, kuten koulussa yleensä. (Kauhanen 2011, 6-7.)

3. OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Sinkkolan nuoriso- ja asukastalo, jonka kevään tavoitteisiin koulunuorisotyön tavoitteiden luominen on kirjattu, sijaitsee noin viiden kilometrin päässä Joensuun keskustasta Noljakan kaupunginosassa. Sinkkola on yksi kymmenestä nuorisopalveluiden ylläpitämästä nuorisotilasta Joensuun alueella (Joensuun kaupunki 2014c). Tavoitteiden luominen Lyseon peruskoululla tehtävälle koulunuorisotyölle kuuluu Sinkkolan vastuualueeseen, koska Lyseon peruskoululla toimivat ohjaajat ovat Sinkkolassa toimivia ohjaajia. Opinnäytetyölläni vastaan siihen tarpeeseen, että tavoitteet on luotava keväällä 2014. Opinnäytetyöni tuotos jää Joensuun nuorisopalveluiden käyttöön. Kehittämissuunnitelman, johon tavoitteet ja toimintaehdotukset on kirjattu, tein sellaiseen muotoon, että se on vielä tulevaisuudessakin hyödynnettävissä selkeänä pohjana, johon voi päivittää uusia tavoitteita muuttuvien olosuhteiden mukaan ja esimerkiksi lukuvuosikohtaisesti. Tietoa selvitystä varten keräsin Lyseon peruskoulun koulunuorisotyön avainhenkilöiltä, mikä käsitti lopulta kymmenen toimijaa. Näihin toimijoihin kuuluivat kaksi nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaajaa, nuorisosihteerin, nuorisohjohtaja, seurakunnan kaksi nuorisotyönohjaajaa, Lyseon peruskoulun oppilaskunnan hallituksen ohjaava opettaja, tukioppilaita ohjaava opettaja sekä rehtori ja apulaisrehtori.

Tiedonkeruu tapahtui haastattelemalla toimijoita yksilö- ja parihaastatteluissa. Haastatteluissa kerätyn tiedon pohjalta loin rungon toimijoiden yhteiselle tapaamiselle, joka pidettiin 7. huhtikuuta. Paikalle kutsuin kaikki haastattelmani toimijat, mutta kaikki eivät tuohon tilaisuuteen päässeet paikalle. Tilaisuuden ja haastatteluiden pohjalta koostin lopullisen aineiston, josta muotoutui Lyseon peruskoululla tehtävän koulunuorisotyön toiminta- ja kehittämissuunnitelma.

3.1. Tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, mitkä ovat tulevaisuudessa koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla toimittaessa. Selvityksen pohjalta minun tuli luoda kooste tavoitteista sekä toiminta-ajatuksista, joilla tavoitteet saavutettaisiin. Koko opinnäytetyöprosessin aikana perimmäisenä pyrkimyksenä oli huomioida muiden Lyseon peruskoululla toimivien sekä sen koulunuorisotyössä mukana olevien toimijoiden näkökulma tavoitteita selvitettäessä. Nuorisopalvelut voisivat helpostikin kirjata itsenäisesti ylös joukon tavoitteita, joihin toiminnalla pyritään, mutta tuolloin tavoitteet olisi luotu vain yhden toimijan näkökulmasta ja jotain olennaista jäisi helposti puuttumaan. Koulunuorisotyössä on vahvasti kyse moniammatillisuudesta ja verkostoista, joten yhteistyötahojen huomioiminen ja mukaan ottaminen on tärkeää ja olennaista. Lisäksi yhdessä eri toimijoiden kanssa on tehokasta pohtia konkreettisia kehittämiskohtia ja keinoja saavuttaa asetetut tavoitteet. Useiden näkökulmien huomioiminen näkyy tiedonkeruumenetelmissäni sekä tavassani käsitellä keräämääni aineistoa.

Koska opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mitkä ovat koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla, siitä tuli toinen päätutkimuskysymyksistä:

Mitkä ovat koulunuorisotyön tavoitteet lukuvuodelle 2014-2015?

Tämän lisäksi oli olennaista löytää vastauksia kysymykseen:

Kuinka koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla tulisi jatkossa kehittää?

Nämä tutkimuskysymykset olivat työssäni olennaisimmat, sillä tavoitteiden ylöskirjaamisen lisäksi oli tärkeää pohtia monen toimijan näkökulmasta sitä, millaisilla keinoilla nämä tavoitteet tulisi nuorisopalveluiden toteuttamassa toiminnassa saavuttaa. Tähän liittyen tuli pohtia, kuinka koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla tulisi konkreettisesti vallitseviin olosuhteisiin nähden kehittää, jotta ylös kirjatut tavoitteet saavutettaisiin ja työ vastaisi paremmin mahdollisesti vuosien aikana muuttuneita tarpeita. Samalla tavoitteiden rinnalle pystyttiin luomaan tulevalle lukuvuodelle 2014-2015 eräänlainen toiminta- ja kehittämissuunnitelma, jota nuorisopalveluiden Lyseon peruskoululla toimiva uusi ohjaaja voi hyödyntää.

Tutkimuskysymykset esitin pitämissäni haastatteluissa muiden kysymysten joukossa, mutta tarkoitus ei siinä tilanteessa ollut lähteä pohtimaan asiaa syvemmin. Ajatuksena oli käsitellä näitä kahta kysymystä siitä näkökulmasta, mitkä ovat haastateltavalle ensimmäisenä mieleen tulevat asiat, esimerkiksi tavoitteet, joihin tulisi pyrkiä. Myös toimijoiden yhteistä keskustelutilaisuutta ohjasivat samat päätutkimuskysymykset. Yhteisessä tilaisuudessa keskityimme erityisesti juuri näihin kahteen teemaan käsitellen niihin liittyen myös muita kysymyksiä, jotka esitin haastatteluissa. (Liite 1: Haastattelukysymykset)

3.2. Aineistonkeruumenetelmät

Menetelmiksi opinnäytetyötäni varten valitsin kvalitatiiviset, eli laadulliset tutkimusmenetelmät. Eskolan ja Suorannan (2008) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen tunnusmerkkejä ovat aineistonkeruumenetelmä, tutkittavien näkökulma, harkinnan varainen tai teoreettinen otanta, aineiston laadullis-induktiivinen analyysi, hypoteesittomuus, tutkimuksen tyyli ja tulosten esitystapa sekä tutkijan asema ja narratiivisuus. (Eskola & Suoranta 2008, 15.) Kvalitatiivinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään sen käyttäytymisen ja päätösten syitä. Siinä rajoitetaan yleensä pieneen määrään tapauksia, mutta ne pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, miten, millainen. (Heikkilä 2008, 16-17.) Kvalitatiivisella aineistolla tarkoitetaan tekstimuodossa olevaa aineistoa, jota ei voi muuntaa numeromuotoon. Tyypillisesti kyseessä on tutkijan keräämää haastatteluaineistoa, joka tavallisesti on nauhoitettu ja tämän jälkeen purettu eli litteroitu puhutusta tekstistä. (Rantala 2001, 89-90.) Haastattelut voivat muistuttaa spontaania keskustelua, mutta ne eroavat perinteisestä keskustelusta siten, että haastattelulla on aina tietty päämäärä, johon haastattelun kautta pyritään (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 23).

Opinnäytetyölleni ei ollut olennaista myöskään kerätä tilastollista tietoa, joten kvalitatiiviset menetelmät olivat tästä johtuen paras valinta tiedonkeruutani varten. Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkit täytyivät myös siinä, että en lähtenyt keräämään tutkittavaa aineistoa suurelta määrältä toimijoita. Haastatteluihin valitsin kymmenen toimi-

jaa, jotka ovat avainasemassa Lyseon peruskoulun koulunuorisotyössä. En siis pyrkinyt haastatteluillani luomaan sellaisia yleistyksiä, joiden mahdollistamiseen olisi vaadittu suuri joukko haastateltavia. Pienempi joukko haastateltavia edisti tutkittavan asian ytimessä pysymistä ja sain kerättyä juuri olennaisimman tiedon, jota opinnäytetyötäni varten tarvitsin. En myöskään lähtenyt haastattelemaan ketään sellaista, jolla ei ollut käsitystä siitä, mitä koulunuorisotyö on ja mitä se on juuri Lyseon peruskoululla. Asiasta tietämättömien haastattelu olisi vääristänyt sitä kuvaa, millaisten toiveiden esittäminen esimerkiksi työn kehittämiseksi on realistista esittää. Haastatteluissa kuitenkin puhuimme haastateltavien kanssa rinnakkain siitä, mitkä olisivat haastateltavan toiveet, jos ei tarvitse miettiä resurssien rajallisuutta sekä mitkä ovat ne toiveet, jotka ovat realistisia ja mahdollisesti toteutettavissa tai joihin tulee niin sanotusti tyytyä, jos olemassa olevien resurssien avulla ei pystytä vastaamaan suurempiin toiveisiin. Tätä kautta sain siis kerättyä tietoa samoilta henkilöiltä koskien koulunuorisotyön realistisia resursseja ja toteuttamismahdollisuuksia sekä eri toimijoiden tarpeita, jotka eivät välttämättä ole helposti toteutettavia tai mahdollisia toteuttaa.

Lähdin keräämään aineistoa haastatteluiden avulla. Avoimilla tutkimuslomakkeilla tieto olisi jäänyt pinnalliseksi ja monet kokevat vastausvaihtoehdottomat lomakkeet liian työläiksi täytettäviksi. Lisäksi koin aineistonkeruussa tärkeäksi vuorovaikutuksen ja mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä. Opinnäytetyöni tarpeisiin ja tarkoitukseen vastasivat parhaiten puolistrukturoidun haastattelun sekä teemahaastattelun yhdistetyt piirteet. Puolistrukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan, että haastatteluissa kysymykset ovat olleen kaikille haastateltaville samat ja ne on kysytty kaikilta samassa järjestyksessä, mutta niihin ei ole annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Kukin haastateltava pohtii siis itse oman vastauksensa. Teemahaastattelulla taas tarkoitetaan sitä, että haastatteluihin on etukäteen määritelty käsiteltävät aihepiirit, eli teema-alueet. Kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. Haastatteliija varmistaa, että haastatteluiden aikana kaikki etukäteen määrätyt teemat käsitellään, mutta käsittelyjärjestys sekä teeman käsittelyn laajuus on aina haastattelukohtainen. (Eskola & Suoranta 2008, 86.) Teemahaastatteluissa kyse on myös eräänlaisesta keskustelusta. Haastattelut etenevät vapaasti ja kukin haastattelu saa omat erityispiirteensä sitä kautta. Keskustelu kuitenkin tapahtuu tutkijan aloitteesta ja ohjaamana, mutta keskeistä on myös vuorovaikutus, jonka kautta tutkittavaa tietoa kerätään. (Eskola & Vastamäki 2007, 25.)

Etukäteen luomissani haastattelukysymyksissä (Liite 1: Haastattelukysymykset) näkyy vahvasti puolistrukturoidun haastattelun piirteet. Olin luonut etukäteen kysymykset, joihin halusin saada vastauksia ja olin laittanut ne tiettyyn järjestykseen, jotta haastattelu etenisi loogisesti. Teemahaastattelun piirteitä kysymyksiini toivat kuitenkin teemat, joiden alle olin kysymykseni koonnut. Halusin myöskin haastatteluihini keskustelunomaisen otteen, joten en pitäytynyt täysin puolistrukturoidussa menetelmässä, vaan kysyin tarkentavia kysymyksiä, jos haastattelussa ilmeni asia, jota kannatti tarkastella syvemmin. Lisäksi jätin kysymyksiä pois, jos haastateltava oli selkeästi toisen kysymyksen yhteydessä antanut vastauksen ja saatoinkin vaihtaa myös tietyn teeman sisällä olevien kysymysten järjestystä, jos se tuntui haastattelutilanteessa olevan hyvä jatkumo sille, mistä jo ennestään keskusteltiin. Näin säilytinkin keskustellevamman otteen haastatteluissani, kun etenin kussakin haastattelutilanteessa sille ominaisella tavalla. Lisäksi osa kysymyksistä oli suunnattu erikseen tietyille toimijoille tai toiset kysymykset eivät olleet oleellisia kysymyksiä toisten toimijoiden kannalta. Esimerkiksi kysymys ”Millaista yhteistyötä olet tehnyt lukuvuonna 2013-2014 nuorisopalveluiden kanssa?” ei ollut mielekäs kysymys esitettäväksi nuorisosihteerille, joka on töissä nuorisopalveluilla.

Haastattelut suoritettiin yksilö- ja parihaastatteluina. Perinteisempi haastattelumuoto on yksilöhaastattelu, jossa tutkija ja haastateltava ovat kahden. Itse pyrin kuitenkin järjestämään mahdollisuuksien mukaan parihaastatteluita, jotka ovat ryhmähaastattelun alamuoto. Pari- ja ryhmähaastatteluissa osaanottajan voivat kommentoida melko spontaanisti, tehdä huomioita toisen sanomista asioista ja tuottaa uutta tietoa monipuolisemmin. Ryhmähaastatteluissa tutkija esittää kysymyksensä ja puhuu useille haastateltaville yhtä aikaa, mutta voi esittää välillä myös tietyille henkilölle kohdennettuja kysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61.)

Toimijoiden yhteisessä tilaisuudessa aineistonkeruu perustui keskusteluun ja yhdessä haastatteluissa ilmenneiden asioiden läpi käymiseen. Olin tehnyt tilaisuutta varten koosteet haastatteluiden tuloksista ja etenimme niiden pohjalta keskustellen koulu- nuorisotyön tavoitteista ja asioista, joihin tulisi puuttua ja joita tulisi kehittää. Tilaisuudessa ilmi nousseet asiat kirjasin keskustelun edetessä itselleni ylös ja niiden pohjalta loin tuotokseni, eli tavoitteet koulunuorisotyölle Lyseon peruskoululla.

3.3. Aineiston keruu

Aineiston keruu lähti käyntiin sillä, että informoin haastatteluihin valituille toimijoille opinnäytetyöstäni joko sähköpostitse tai kasvotusten, mikäli minun oli mahdollista tavata haastateltava kasvotusten. Ensimmäisillä sähköpostiviesteillä lähestyin haastateltavia kertoen opinnäytetyöni pääkohdista ja aikataulusta kysyen, olisiko toimija kiinnostunut osallistumaan haastatteluun. En siis ottanut kenenkään toimijan osallistumista itsestäänselvyytenä, vaikka tutkimukseni onnistuminen perustui pitkälti sille, että saan kaikki toimijat osallistumaan haastatteluihin. Osallistujamäärä oli kuitenkin suhteellisen pieni, kun kyse oli toimijoista, jotka ovat avainasemassa Lyseon peruskoulun koulunuorisotyössä. Toimijan ilmoitettua, että hän on kiinnostunut osallistumaan haastatteluun, sovimme haastatteluajan ja lähetin haastateltavalle etukäteen valmiiksi luomani haastattelukysymykset ja vielä tarkemman selonteon siitä, mistä opinnäytetyössäni on kysymys. Kasvotusten tapaamilleni toimijoille annoin samat materiaalit paperisina. Lisäksi muistutin useita kertoja, että haastattelu nauhoitetaan, mutta nauha jää vain minun käyttöön. Näin varmistin sen, ettei kenellekään tullut yllätyksenä itse haastattelutilanteessa se, että kaivan nauhurin esiin. Ennen haastatteluita kehotin haastateltavia pohtimaan myös sitä, millä nimikkeellä he haluavat tulla siteeratuksi, jos käytän jotain heidän sanomaansa työssäni.

Haastattelutilanteita oli kokonaisuudessaan kymmenen haastateltavani kanssa seitsemän, jotka kestoltaan vaihtelivat 40 minuutista 50 minuuttiin. Haastatteluista kaksi kesti kuitenkin vain kymmenen minuuttia. Nämä haastateltavat olivat sellaisia, jotka ilmaisivat asiat hyvin selkeästi ja ytimekkäästi, joten toisaalta minun ei tällöin tarvinnut esittää tarkentavia kysymyksiä eivätkä he harhautuneet kysytystä asiasta. Toinen haastateltavista totesi, että hänen tyyliinsä kuuluu edetä haastatteluissakin vauhdilla ja lyhyesti ja ytimekkäästi asiat ilmaisten. Ensimmäinen haastattelu pidettiin helmikuun lopussa ja viimeiset maaliskuun puolivälissä, viikolla 12. Tavoitteena oli, että haastattelut pidetään maaliskuun loppuun mennessä, joten aineistonkeruun puolesta asetetut tavoitteet saavutettiin hyvin ja aikaa aineiston analysoimiseen jäi enemmän kuin osasin odottaa. Haastattelut oli tarkoitus pitää pääasiassa parihaastatteluina, mutta kunkin haastateltavan ja muiden olosuhteiden mukaan osa haastatteluista pidettiin myös yksilöhaastatteluina. Parihaastatteluiden etuna yksilöhaastatteluihin näh-

den oli vielä korostuneempi keskusteleva ote ja useiden eri näkökulmien käsittely. Haastatteluista kolme oli parihaastatteluita ja loput neljä olivat yksilöhaastatteluita.

Haastatteluiden ajankohdat ja haastattelupaikat sovin haastateltavieni ehdoilla. Suurin osa haastatteluista oli Joensuun keskusta-alueella, Lyseon peruskoululla tai noin viiden kilometrin päässä keskustasta Noljakassa, jossa osa haastateltavista pääasiassa toimii. Olin ohjeistanut haastateltavia valitsemaan tilan, joka on rauhallinen ja tämä toteutuikin suurimmassa osassa haastatteluista hyvin. Eskola ja Vastamäki (2007) korostavat, että haastattelupaikka ei ole epäolennainen tekijä haastattelun onnistumisen kannalta. Haastattelutilanteen on hyvä olla mahdollisimman rauhallinen ja tilaa valittaessa tulee ottaa huomioon myös haastateltavan näkökulma. Haastateltavien ”kotikentällä” tehtävillä haastatteluilla on suurempi mahdollisuus onnistua. (Eskola ja Vastamäki 2007, 28-29.) Se, että annoin haastateltavien vaikuttaa tilojen valitsemiseen täten edisti mahdollisuuksia haastatteluiden onnistumiselle: tilat olivat haastateltaville tutut ja heillä oli käytössään ”kotikenttäetu”. Häiriötä haastattelutilanteissa aiheuttivat kuitenkin puhelimet ja toisinaan paikalle yllättäen tulevat henkilöt. Kyse on kuitenkin toimijoista, joiden on pystyttävä olemaan tavoitettavissa puhelimitse lähes koko ajan. Nämä asiat eivät kuitenkaan vaikuttaneet olennaisesti tai merkittävästi haastattelun kulkuun. Ne jopa tietyissä tilanteissa toimivat eräänlaisina jännityksen laukaisijoina ja tekivät tilanteista hieman epävirallisempia, mikä rentoutti käynnissä ollutta haastattelua edisti haastatteluiden keskustelevaa luonnetta.

Haastattelutilanteet alkoivat monesti kuulumisten vaihtamisella ennen nauhurin käynnistämistä ja varsinaisen haastattelun aloittamista. Nämä tilanteen toimivat rentouttavina tekijöinä ja haastattelun nauhoitamiseen siirtyminen oli luontevampaa. Ennen ensimmäisen haastattelukysymyksen esittämistä tallensin nauhalle, millä nimikkeellä minun tulisi kutakin toimijaa siteerata, jos käytän hänen vastauksiaan opinnäytetyössäni suorina lainauksina. Tämän jälkeen siirryimme varsinaisiin haastattelukysymyksiin. Lisäksi olennaista haastatteluiden onnistumisen kannalta oli se, että toimijoilla oli tarpeeksi kattavasti tietoa Lyseon peruskoululla tehtävästä koulunuorisotyöstä ja varsinkin nuorisopalveluiden toteuttamasta työstä. Useamman toimijan kanssa kävi ilmi, että he kokevat tietonsa rajallisiksi, mutteivät niin rajallisiksi etteivät voisi osallistua haastatteluun. Näiden haastatteluiden alussa tai etukäteen haastattelukysymyksistä

keskusteltaessa kävimme haastateltavien kanssa lyhyesti läpi, mitä kaikkea he tietävät ja mitä lisättävää minulla oli heidän tietoihinsa.

Maaliskuun 2014 aikana sovin haastatteluita seuraavan toimijoiden yhteisen tapaamisen, jossa käsiteltiin haastatteluissa ilmenneitä seikkoja. Tapaamisen avulla keräsin lopullisen aineistoni. Tilaisuudelle ei löytynyt kaikille toimijoille sopivaa ajankohdtaa, mutta edustettuna olivat kuitenkin kaikki tahot: nuorisopalvelut, koulu sekä seurakunta. Tilaisuuteen osallistuivat toinen nuoriso-ohjaajista, nuorisosihteeri, tukioppilaita ja oppilaskunnan hallitusta ohjaavat opettajat sekä toinen seurakunnan nuorisotyönohjaajista. Käsiteltäviksi pääteemoiksi valitsin koulunuorisotyön päätavoitteet sekä kohdat mitä koulunuorisotyön tulisi sisältää lukuvuonna 2014-2015 ja mitä olisi voinut tehdä toisin. Näihin kysymyksiin keskittymisen kautta loin toiminta- ja kehittämissuunnitelman nuorisopalveluiden käyttöön. Tilaisuus kesti tunnin ajan, eikä ollut realistista odottaa toimijoilta pidempää aikaa kesken työpäivän käytettäväksi yhteiseen keskusteluun. Olin kirjannut itselleni ylös pääkohdat, jotka olivat nousseet toimijoiden haastatteluista esille. Lähdimme keskustellen ja kaikkien toimijoiden ajatuksia kuunnellen käsittelemään näitä kohtia. Samalla toimin itse kirjurina ja merkitsin keskustelun aikana ylös, millaisia tavoitteita ja toimintaideoita toimijoilla oli. Tilaisuus painottui sellaisten tavoitteiden käsittelemiseen, joissa oli kyse koulunuorisotyön kehittämisestä. Samalla toimijat keskustelivat yhdessä, millaisissa käytännön toimilla nämä tavoitteet voisi saavuttaa.

3.4. Aineiston analyysi

Keräämäni aineiston analysoinnin aloitin nauhoitusten purkamisella. Purin nauhoitukset puhtaaksikirjoittamalla eli litteroimalla. Litteroinnin tarkkuudesta ei ole yksiselitteistä ohjetta, mutta tarkkuus riippuu tutkimustehtävästä. Keskusteluanalyysia käyttävät tutkijat merkitsevät litterointiin puheen puhtaaksi kirjoittamisen lisäksi myös äänenpainot ja tauotukset sekä huokaukset ja naurahdukset ynnä muut äännähdykset. Jos itse keskustelun analysointi ei ole keskeisessä roolissa, voi tutkija itse päättää, litteroiko haastattelut sanasta sanaan vai enemmän sisältökohtaisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 139-140.)

Kerätyn aineiston litterointi ei ole ehdoton vaatimus, joten olisin voinut käsitellä aineistoni myös tekemällä päätelmät suoraan nauhoituksia kuuntelemalla. Koin sen kuitenkin vaikeuttavan aineiston jäsentämistä ja käsittelyä. Uskon, että se olisi myös heikentänyt analyysini luotettavuutta, joten litterointi oli paras ratkaisu aineistoni analyysia varten. Lisäksi litteroin haastattelut sanasta sanaan, jotta lainausten käyttäminen opinnäytetyössäni oli vaivattomampaa ja sujuvampaa, kun työ oli tehty valmiiksi. Litteroin haastattelut lähes kokonaisuudessaan, paitsi jos keskustelu poikkesi aiheesta siten, ettei kyseisestä keskustelusta ollut työlleni hyötyä tai keskustelu ei ollut merkityksellistä. Lisäksi en litteroinut esittämiä kysymyksiäni sanasta sanaan tai litteroinut sanasta sanaan sellaisia osioita, joissa itse puhuin pitkään. Suurin osa nauhoituksesta on siis litteroitu sanasta sanaan ja osa purettu tiedostoon merkinnällä *keskustelua aiheesta x*. Litteroitavaa aineistoa minulla oli yli neljän tunnin edestä.

Koska haastatteluja varten kysymykset olivat jo valmiiksi teemoiteltuja aiheiden mukaan, aineiston käsittely oli vaivatonta. Litteroidessa olin saanut jo selkeän yleiskuvan siitä, millaisia erityispiirteitä kukin haastattelutilanne ja vastaukset sisälsivät. Aivan aluksi kuitenkin käsittelin kunkin haastattelun omana tiedostonaan ja kävin ne läpi kokonaisuuksina. Tämän jälkeen lähdin liikkeelle ajatuksesta ”leikkaa, liimaa, as-kartele”, eli tulostin litteroimani haastatteluaineiston ja lähdin jakamaan eri haastatteluiden tuloksia samojen teemojen ja kysymysten alle. Teemoina haastatteluissa olivat nykytilanne, tulevaisuus, moniammatillisuus ja tavoitteet. Olin merkannut leikelyihin haastatteluiden osioihin kenen toimijan haastattelusta oli kyse, jotta pystyin helposti erottamaan kunkin toimijan vastaukset toisistaan. Aineiston analysoinnin koostin yhteen tiedostoon, johon olin koonnut pääkohdat jokaisen teeman ja kysymyksen alle.

Lisäksi toimijoiden yhteistä tilaisuutta varten työstin toimijoille aineiston, johon olin koonnut haastatteluista ilmi nousseet asiat koskien koulunuorisotyön tavoitteita ja käytännön toimija, joita tulisi kehittää lukuvuonna 2014-2015. (Liite 2: Kooste toimijoiden tapaamiseen). Koosteen lähetin toimijoille sähköpostitse, jolloin he pystyivät perehtymään aiheeseen etukäteen. Itse tapaamisesta keräsin aineiston kirjaamalla ylös tavoitteet ja toimintatavat, joista toimijoiden kanssa keskustelimme. Tapaamisessa varmistin toimijoilta paikan päällä, olinko ymmärtänyt heidän esittämänsä ajatukset oikein ja olisiko johonkin jo käytyyn kohtaan vielä lisättävää. Näiden tietojen sekä

haastatteluiden pohjalta koostin Joensuun nuorisopalveluille tavoitteet Lyseon peruskoululla tehtävälle koulunuorisotyölle.

4. TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU

Seuraavaksi tarkastelen pitämieni haastatteluiden sekä toimijoiden yhteisen tilaisuuden tuloksia koulunuorisotyöstä. Käsittelen tulokset teemoittain ja erityisesti asettami-
eni tutkimuskysymysten näkökulmasta. Käsiteltäviä teemoja ovat koulunuorisotyön toteutuminen lukuvuonna 2013-2014, koulunuorisotyön tavoitteet ja kuinka koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla tulisi kehittää. Lisäksi tässä luvussa pohdin koulunuorisotyöntekijän uskottavuutta aikuisena ja viranomaisena sekä roolia kasvattajana ja aikuisena moniammatillisessa koulu yhteisössä.

4.1. Koulunuorisotyön toteutuminen lukuvuonna 2013-2014

Ensimmäisenä haastatteluissa lähdin selvittämään toimijoiden mielipiteitä Joensuun nuorisopalveluiden toteuttamasta koulunuorisotyöstä lukuvuonna 2013-2014. Tämä kysymys oli haastatteluissa se vaihe, jossa käytiin lyhyesti läpi, mitä nuorisopalveluiden toteuttama työ on sisältänyt, jos toimijalla ei ollut kattavaa tietoa mielipiteensä ilmaisemiseksi toteutetusta toiminnasta. Nykytilannetta kartoitettaessa oli tarpeellista kysyä onnistumisen lisäksi, mitä olisi voinut tehdä toisin.

Yleiseksi mielipiteeksi muodostui ajatus siitä, että nuorisopalveluiden puolelta tehty koulunuorisotyö on ollut arvokasta, hyvää ja onnistunutta. Haastatteluissa kävi ilmi, kuinka tärkeää koululle on, että nuorten joukossa on aikuinen, joka on eri tavalla tietoinen nuorten asioista toisinaan nuorten tietämättäkin. Sen avulla toteutuu ennaltaehkäisevän työn periaate ja varhainen puuttuminen esimerkiksi tyhmyyksien tekemiseen.

”Välttämättä oppilaat ei miellä ei-opettajaa aikuista semmoseks näkeväksi olenoksi, että ne voi tehdä kaikenlaisten höneröö tai puhua kaikennäköstä oletta-

en, että sulla ei oo korvia ollenkaan. Semmosia asioita ne ei puhu sitten opettajan kuullen.” Apulaisrehtori.

”Ei ne nimee sitä paikkaa (Luukku) sillä nimellä, jos ne ei koe sitä, että se on osa niitten omaa koulua tai sitä yhteisöä, sitä mitä siellä tehdään. Että se on hyvä merkki.” Rehtori.

Yhteistyö koulun toimijoiden kanssa on kehittynyt parempaan suuntaan ja siihen oltiin erittäin tyytyväisiä. Myös ohjaajien läsnäoloon Lyseon peruskoululla oltiin tyytyväisiä – toimintaa on ollut tarjolla useita päiviä viikossa ja toisinaan se on ollut myös päivittäistä. Oppilaskunnan huoneessa Luukussa tapahtunut toiminta sekä tukioppilaiden ja oppilaskunnan hallituksen kanssa yhdessä toteutetut ohjelmat ovat olleet nuoria tukevaa ja kouluviihtyvyyttä parantavaa. Tärkeäksi ja hyväksi asiaksi koettiin sekin, että koululla on ollut tavoitettavissa läsnäoleva aikuinen, jolla on aikaa kuunnella nuoria.

”Se on mun mielestä tuo nuorisopuolen toiminta koulunuorisotyössä on ollut niinkun ensinnäkin se on ollut vähän vaihtelevaa ja sitten tuota noin sillä tavalla vaihtelevaa, että jos lähetään alusta asti liikenteeseen, niin läsnäoloa ei välttämättä aina ollut syystä tai toisesta, luonnollisesti työntekijöiden muista kiireistä ja kaikesta muusta.” Apulaisrehtori. [Viitaten siihen, että ohjaajat ovat olleet enemmän läsnä koululla]

Hyvästä palautteesta huolimatta parantamisenkin paikkoja löytyy. Kehityskohdiksi nousi tunnettavuuden parantaminen etenkin opettajien keskuudessa, oppilaskunnan huoneen toiminnan monipuolistaminen, poikapainotteisuuteen puuttuminen sekä toiminnan laajentaminen myös Luukun ulkopuolelle. Itsensä tunnetuksi tekeminen opettajien keskuudessa kävi ilmi erityisesti koulun toimijoiden puolelta. Kuitenkin myös nuorisopalveluiden toimijat hahmottivat huonon tilanteen siten, ettei nuoriso-ohjaajilakaan ole niin selkeää kuvaa siitä, kenen opettajan puoleen voisi kääntyä koskien eri asioita. Nuorisopalveluiden tekemän työn tunnettavuutta on pyritty lisäämään Lyseon peruskoululla lukuvuoden 2013-2014 aikana, mutta tunnettavaksi tekemiseen tulisi tarttua heti uuden lukuvuoden alussa. Luukun toimintaankin oltiin pääasiassa tyytyväisiä, mutta toiminnan suppeus huolestutti kaikkia toimijoita. Pieni tila kuitenkin rajoittaa, joten itse Luukun sisällä on hankalaa pitää yllä monia toimintoja samaan aikaan. Tästä johtuen kaivattiin myös Luukun ulkopuolelle astumista ja nuorten osallistamista aulassa, jossa on paljon tilaa, pöytiä ja istumapaikkoja.

”Se on varmaan menny, en nyt tiijä niinkään huonommin, mut ehkä ei niin näkyvästi kuin isosti, mitä aikasemmin.” Nuoriso-ohjaaja 1.

Huomiota kohdistettiin myös siihen, etteivät Lyseon peruskoululla nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaajat tunne päässeensä täysivaltaisesti osaksi kouluyhteisöä. Saman olivat havainneet myös koulun toimijat, jotka nostivat esille sen, kuinka vieraita nuoriso-ohjaajat ovat osalle koulun henkilökunnasta. Näin moniammatillinen koulunuorisotyön toimijoiden joukko on muodostanut oman yhteisönsä, jonka ulkopuolelle nuoriso-ohjaajilla on vähän kontakteja. Tämä on omalla tavallaan rajoittanut koulunuorisotyön toteutumista lukuvuoden aikana, kun yhteistyö on rajoittunut pieneen yhteisöön suuren yhteisön sisällä.

”No, tällä hetkellä kun miettii että tätä yhteisöä mikä täällä on, niin tähän yhteisöön kuuluu vaan parit opettajat, sitten kuuluu opiskelijat, eli nämä jotka tekee tätä työtä ja sitten kuuluu nää koulun sisäiset ryhmät. Tavallaan tää on ulkopuolinen koulun omasta yhteisöstä, että ei oo niin sisäistä toimintaa kuin se voisi olla.” Nuoriso-ohjaaja 2.

Vaikka kehittämiskohtia löytyi ja koettiin, ettei koulunuorisotyö ole ollut täydessä ku-koistuksessaan lukuvuoden 2013-2014 aikana, jokainen toimija kuitenkin totesi, että koulunuorisotyöstä on ollut varmasti hyötyä Lyseon peruskoululle ja sen oppilaille. Aikuisen läsnäolo ja välituntisin tarjottava mielekäs tekeminen koettiin nuorten hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä parantavaksi asiaksi. Toisaalta toimijoiden joukossa tiedostettiin myös oma tietynlainen ”sokeus” toimintaa kohtaan, kun on tehnyt läheistä yhteistyötä nuoriso-ohjaajan kanssa ja toiminnalla ollaan tavoiteltu samoja nuoria. Toiminnasta jää kuulematta heidän mielipiteensä, jotka eivät ole siinä syystä tai toisesta osallisena.

”On, kyl mie uskon siihen ja tiijänkin sen, että siitä on hyötyä, koska eihän aina tarte olla niin, että myö ollaan tietyssä paikassa ja nuoret tulee mejän luokse. Se on käytännössä helpompaa, että me mennään, se nuorisotyöntekijä menee sen nuoren luokse. Niin sillonhan se on huomattavasti parempi systeemi. Ei myö saavuteta sitä porukkaa tänne, joka myö saavutetaan sillä, että meitä menee sinne.” Nuoriso-ohjaaja 1.

”Siinä tulee ehkä hiukan semmonen, tietynlainen sokeus esim. minulle oppilaskunnan ohjaajana se, että minä tietysti oppilaskunnan hallituksen kanssa toimin ja he taas tuntevat ja toimivat sinun kanssa, että tulee ehkä just se tunne että toimii hyvin ja oppilailta tulee hyvää palautetta ja asioita järjestetään ja saa käy-

dä Luukussa ja siellä on mukavaa olla. Mutta tuota niin kuin äsken tuossa sainoin, niin kun minä kuulen taas vaan nämä hyvät asiat, koska se suurmassa jolle tää toiminta jää vähän pinnalliseksi niin he eivät sitten sano mitään.” Oppilaskuntaa ohjaava opettaja.

4.2. Koulunuorisotyön tavoitteet

Toimijoiden haastatteluissa koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla olivat kaikilla toimijoilla hyvin samankaltaisiin teemoihin liittyviä. Toimijoiden kanssa lähdimme käsittelemään koulunuorisotyölle luotavia tavoitteita yhteisessä tilaisuudessa haastatteluista ilmenneiden pääteemojen kautta. (Liite 2: Kooste toimijoiden tapaamiseen.) Tiivistettynä koulunuorisotyön tavoitteiden pääteemoja olivat:

- Koulun arjessa näkyminen
- Kouluviihtyvyyden parantaminen
- Aikuisen läsnäolo
- Moniammatillinen kasvatustyö
- Nuorten hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy
- Koulutyöhön kannustaminen

Eryteisesti haastatteluissa korostui koulunuorisotyöntekijöiden itse toteutettavien toimintojen lisäksi nuorten osallistaminen. Ohjaajat eivät ole koululla tekemässä asioita nuorten puolesta, vaan tukevat omalla toiminnallaan nuorten itse kehittämiä ja toteuttamia tapahtumia ja toimintoja.

” -- onnistunut yksilö-, ryhmä- ja palveluohjaus. Tää nuorten osallisuuden, omaehtosen toiminnan tukeminen ja sitten nuorisotyön osaaminen moniammatillisessa verkostossa. Niin mun mielestä nää sisältää aika pitkälti sen ajatuksen, mitä sen koulunuorisotyönkin pitäis olla. Et tavallaan sitä että, siellä koulun sisällä eri toimijoiden kesken ois se yhteisymmärrys siitä, et mikä se on se nuorisotyön tehtävä siinä verkostossa.” Nuorisosihteri.

Huomio kiinnittyi lisäksi tavoitteisiin nuorten osallistamisen takana. Nuorten osallistaminen omaehtoiseen toimintaan on yksi koulunuorisotyön tavoitteista, mutta kyseisellä tavoitteella itsessään on myös oltava jokin tavoite takanaan. *Miksi nuoria halutaan osallistaa?* Perustelut löytyivät siitä, että tavoite nuorten osallistamiseen on myös me-

netelmä, jolla edistetään nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä. Tavoitteen takana onkin ajatus siitä, etteivät nuoret passivoidu ja vetäydy pois koulussa tarjottavista mahdollisuuksista ja aktiviteeteista.

”Mut että myös se nuorten omaehtosen toiminnan tukeminen siellä koulun sisällä, eli mitä tehdään koulun sisällä tai mahdollisesti koulun ulkopuolellakin ne oppilaat, et ne siitä sitten innostus. Niin sieltähän se sitten jotenkin pitäs rakentuu ne käytännön toimenpiteet. Mut ne pitää pystyy palauttaa johonkin, kaikki se toiminta mitä järjestetään niin se pitää pystyy palauttaa johonkin, et miks sitä tehdään ja mikä sen tavote on.” Nuorisosihteeri.

Nuorten kasvatusta ei erikseen mainittu haastatteluissa, mutta koulun kasvatustyön tukeminen nousi esille muiden tavoitteiden pohjana. Se ei siis itsessään ole erillinen ylös kirjattu tavoite, vaan työn taustalla vaikuttava toiminta-ajatus ja perustelu sille, miksi koulunuorisotyötä tehdään ja mihin koulun ja nuorisotyön välinen yhteistyö perustuu.

”No se tukee tätä koulun työtä ja nuoren kasvamista aikuisuuteen, että sen takiahan sitä tehdään ja vahvistetaan sitä nuorta. Että se on yhteistyötä, joka vahvistaa nuorta. Se on ihan selekee asia.” Rehtori.

Toimijoiden yhteisen tilaisuuden pohjalta lopullisiksi koulunuorisotyön tavoitteiksi muotoutuivat seuraavat asiat:

- Nuorten hyvinvoinnin ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tukeminen.
- Nuorisotyön tuominen lähemmäs nuoria.
- Mielekkään tekemisen tarjoaminen nuorille.
- Nuoriso-ohjaaja on turvallinen aikuinen, joka kuuntelee ja on läsnä.
- Syrjäytymisen ehkäiseminen, varhaisessa vaiheessa puuttuminen.
- Nuorten osallisuuden ja omaehtoisen toiminnan tukeminen.
- Koulutyöhön kannustaminen.
- Positiivisen ilmapiirin luominen kouluun ja kouluviihtyvyyden edistäminen.

Yllä olevat tavoitteet ovat ikään kuin yleisiä tavoitteita koulunuorisotyölle eivätkä ne koske ainoastaan Lyseon peruskoululla tehtävää työtä. Niihin tavoitteisiin perustuu se, miksi koulunuorisotyötä tehdään. Näiden tavoitteiden lisäksi keskityimme toimijoiden kanssa pääasiassa tavoitteisiin, jotka ovat tärkeitä erityisesti lukuvuoden 2014-

2015 kannalta. Tavoitteista keskusteltaessa käsitteimme toimijoiden kanssa myös konkreettisia keinoja ja toimintatapoja, joilla nämä tavoitteet voisi saavuttaa. Nämä tavoitteet tukevat eri tavalla Lyseon peruskoulun nuorten hyvinvointia ja edistävät koulunuorisotyön asemaa koulussa. Nämä tavoitteet olivat:

- Näkyvyyden lisääminen.
- Laajennettuun oppilashuoltotyöryhmään mukaan pääseminen.
- Uusien nuorien tavoittaminen mukaan toimintaan.
- Moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen.
- Tasa-arvoisuus ja poikavoittoisuuteen puuttuminen.
- Toiminnan monipuolistaminen.
- Kouluviihtyvyyden parantaminen.

4.3. Kuinka koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla tulisi kehittää

Haastatteluissa kävi ilmi monissa asiayhteyksissä ajatuksia siitä, kuinka koulunuorisotyötä tulisi Lyseon peruskoululla kehittää. Näitä ajatuksia nousi esille jo siinä vaiheessa, kun pyysin haastatteluissa toimijoita pohtimaan lukuvuonna 2013-2014 tehdyn koulunuorisotyön onnistuneisuutta. Kehittämiskohdiksi nostettiin seuraavia kehittämiskohtia: nuorisotyöntekijöiden tulisi tehdä itseään tutummaksi opettajien keskuuteen, Luukun toimintaa tulisi laajentaa ja sen kautta ottaa huomioon kokonaisvaltaisemmin Lyseon peruskoululla koulua käyviä nuoria. Nämä asiat olivat vaikuttaneet siihen, kuinka lukuvuonna 2013-2014 toteutetun työn koettiin onnistuneen. Näiden asioiden lisäksi koulunuorisotyön kehittämiskohdista kysyttäessä lähes kaikissa haastatteluissa nostettiin esille mahdollisuus uusien aktiiviryhmien luomiseen ja pienryhmien muodostamiseen, jos resurssit sen sallivat. Vuosien aikana on havaittu, että erityisesti lukuvuoden loppua kohti tukioppilaina sekä oppilaskunnan hallituksessa toimivien nuorten energia ja mahdollisesti innostuskin lähtee hiipumaan ja tapahtumien tuottaminen on haasteellisempaa. Tämän vuoksi useiden toimijoiden toiveena oli, että nuoriso-ohjaajat keräisivät uusia aktiiviryhmiä tai osallistaisivat kaikilta luokka-asteilta kaikkia luokkia suunnittelemaan ja toteuttamaan esimerkiksi välituntitoimintaa. Näin jokainen pääsisi vaikuttamaan kouluviihtyvyyteen. Erilaisten toimintojen jakami-

nen useille ryhmille helpottaisi pienen aktiivijoukon taakkaa ja samalla koulun nuoret pääsisivät osalliseksi siihen, mikä on ennen ollut vain tietyn joukon etuoikeus.

”Ehkä se ongelma on osittain myös sitten se, että siinä oppilaskuntatoiminnassa on kymmenkunta aktiivista ja teemapäivien ja välituntitoiminnan pyörittäminen vaatii useamman oppilaan panoksen. Ja se kyllä kaatuu aika usein sitten niitten samojen oppilaitten niskaan. Että se heille suotakoon, että välillä tulee vähän turnausväsymystä eikä jaksata joka viikko olla järjestämässä jotain. Tää on kanssa se ongelma, että miten saatais jokenkin enemmän aktivoitua, oppilaskunnan jäsen ja tukari jäsen ja yleensäkin oppilaita, että saatais enemmän tekijöitä. Koska ei se varmaan riitä pidemmän päälle, että 10-15 aktiivista oppilasta ja on nuorisohjaaja ja pari opettajaa. Kun oppilaslähtöstähän se pitäis kuitenkin olla.” Oppilaskuntaa ohjaava opettaja.

Toiminnan monipuolistamiseen liittyi myös ajatus siitä, että toiminnalla tulisi pyrkiä tavoittamaan enemmän koulussa olevia tyttöjä. Oppilaskunnan huoneesta on tullut tila, jossa käy lähinnä poikia ja vain vähän tyttöjä, joten Luukussa voi nähdä vallitsevan sukupuolinen epätasa-arvo tyttöjen ja poikien välillä. Toiminta on rajoittunut sellaiseksi, ettei se ole mieluista tytöille eivätkä he ole kokeneet tilaa sen vuoksi omakseen.

”Rupeis selkeesti kehittämään sitä, että se ei ois vaan änärii ja älämölöö siellä [Luukussa] vaan että tyttöjen välitunteja tai tyttöjen päivä, änäritön päivä tai lautapelipäivä tai askartelu. Jotainkin et muutakin kuin sitä vaan chillailua. Sitten semmosta pohdiskelua, että miten minä oppilaana voisin tehdä opiskelusta tai siitä koulumiljööstä mukavampaa, että jotain semmosta että muutkin kuin vaan oppilaskunnan jäsenet rupeis niinku ”kantamaan vastuuta”. Seurakunnan nuorisotyönohjaaja 2.

Merkittävänä kehityskohtana opettajiin tutustumisen lisäksi nähtiin myös suunnitteluhetkiin mukaan pääseminen jo syksyllä. Toive esitettiin sekä koulun että nuorisotyöntekijöiden puolelta. Vastaisuudessa nuorisotyöntekijät voisivat tuoda omaa osaamistaan paremmin esille ja useiden toimijoiden ääni saataisiin kuuluviin. Nuorisotalan toimijat kokivat, etteivät heidän osaamisensa ole päässyt täysin käyttöön, kun esimerkiksi tapahtumien suunnittelu on tapahtunut ilman nuorisotyöntekijöitä. Samalla ollaan edesautettu sitä, että koulun ja nuorisotalojen toimijat ovat jääneet etäisiksi toisilleen, kun yhteiset suunnitteluhetket eivät ole olleet vakituinen käytäntö.

”En mä tiiä, mun mielestä se, että tuoda tavallaan enemmän sitä tuonne opettajanhuoneeseen näkyville, teitä. Et toi nii, monille te ootte jotaki tyyppisiä jotka

heiluu siellä ja käyvät hakemassa avaimen. Sitä teidän työtä mitä te teette niin tuoda sillai näkyvämmäksi.” Tukioppilaita ohjaava opettaja.

Koulunuorisotyön näkyvyyden kehittämisen tarve huomioitiin myös nuorten näkökulmasta. Haastatteluista kävi ilmi, että esimerkiksi keskustelun mahdollisuudesta tulisi tiedottaa paremmin, mutta kuitenkin siten, ettei nuorisotyöntekijästä saada sellaista kuvaa, että hän on koulupsykiatri ja näin ollen kynnyksellä tulla puhumaan omista asioista kasvaisi. Vaikka nuoria jää puhumaan nuorisotyöntekijöiden kanssa, kyse on yksittäistapauksista. Koulussa on varmasti paljon nuoria, jotka kaipaavat mahdollisuutta puhua sellaisen aikuisen kanssa, jota ei nähdä opettajana tai psykiatrina. Siksi tulevaisuudessa tulisikin mahdollistaa paremmin ja ilmaista selkeämmin se, että nuoret voivat jäädä puhumaan nuorisohjaajien kanssa.

”Sitä enemmän tarvittaisiin keskustelun mahdollisuutta, vapaamuotoista keskustelun mahdollisuutta. Niitten oppilaiden taholta ja saaha niitä oppilaita auki ja puhumaan, joilla on elämässä sellaisia raskaita tai synkkiä hetkiä, joitain elämäntilanteita tai kokemuksia, jotta sitten se tavallaan se työ koulutyönäkin pysyisi sujumaan hyvin. Siellä on varmaan sellasia, että tunnetaan vähän pelkoo ja ahdistusta ja on monta muuta asiaa, jotka painaa henkisesti. Tavallaan saatas semmosia lukkoja auki ihan vaan semmosella yhdessä olemisella ja keskustelulla.” Rehtori.

4.4. Nuorisotyöntekijän rooli kouluyhteisössä

Nuorisotyö ammattina kytkeytyy useimmiten lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoon ja harrastustoimintaan. Tästä johtuen nuorisotyötä ei ole aina pidetty vakavasti otettavana ammatillisena toimintana vaan näin on ollut vasta muutaman vuosikymmenen ajan. (Hirvonen 2009, 41.) Samaa uskottavuuden kamppailua käydään varmasti myös monilla kouluilla, joissa toimii paikallisen nuorisopalveluiden nuorisohjaaja. Nämä aikuisethan ovat niitä, jotka kuuluvat nuorten vapaa-aikaan eikä heillä monesti nähdä olevan samanlaista autoritaarista asemaa nuorten elämässä kuin opettajilla on. Nuorisotyön voikin nähdä olevan tasapainoilijan asemassa: nuorisotyöntekijä joutuu tasapainoilemaan uskottavuudessa toisaalta nuorten maailmassa ja toisaalta viranomaisen roolissa virallisemmassa maailmassa. Jos nuorisotyöntekijä sulautuu vahvasti nuorten maailmaan, hänen uskottavuutensa ammattilaisena horjuu muiden ammattilaisten silmissä. Nuoret taas näkevät tällaisen nuorisotyöntekijän ikään kuin

osana nuorten omaa ryhmää, ”hyvänä tyyppinä”. Toisaalta taas jos nuorisotyöntekijä on syvemmin mukana virallisessa maailmassa viranomaisroolissaan, nuoret voivat ajatella hänen olevan epäilyttävä ja näin ollen kontakti nuoriin voidaan menettää. (Soanjärvi 2005, 12-13.)

”Se on tuota se aikuinen, ei opettaja nimenomaan, että ei ota sitä tai ei saiskaan sitä opettajan roolia vaan on se semmonen kuunteleva, länsäoleva aikuinen siellä. Se on minusta se rooli aika pitkälti. Ja antaa neuvoja ja ohjata ja opastaa, kun opettajilla on kiire välitunnilta tunnille ja tunnilta välitunnille niin vois olla niinku tai on yks semmonen ihminen, jolta voi mennä jotakin kysymään, muuta-kin kuin opettajilta.” Nuoriso-ohjaaja 1.

”Jos toimis opettajan apuna luokassa, niin muuttusko oppilaan käsitys siitä nuorisotyön toimijasta koulussa niinkun enemmän siihen, että sehän onkin opettaja tai muu sellanen opetustoimeen liittyvä henkilö ja sitten se ei ehkä enää mieltäskään sitä niin semmoseks omakseen tai sitä länsäoloa miellyttäväks tai jotain muuta semmosta. Et se on semmosta tasapainoiluu kuitenkin, jos sitten mennään sille puolelle näissä työtehtävissä.” Apulaisrehtori.

Koulunuorisotyöntekijän on löydettävä paikkansa sekä viranomaisena osana koulu-yhteisöä, mutta myös nuorille turvallisena aikuisena, jolle voi tulla puhumaan erilaisista asioista, joista ei välttämättä pystytty puhumaan opettajille. Pitämässäni haastattelussa käsiteltiin osittain tätä dilemmaa – kuinka olla molempia, jotta myös opettajat ja muu koulun henkilökunta ottaisi nuoriso-ohjaajat vakavasti. Etenkin kun Lyseon peruskoululla nuorisopalveluiden puolelta nuoriso-ohjaajina toimivat ovat opiskelijoita. Koulunuorisotyö määrittyy vahvasti tekijänsä perusteella, joten nuoriso-ohjaajan roolin pohtiminen koulu-yhteisössä on merkittävässä roolissa, kun mietitään koulunuorisotyön lähtökohtia ja tarkoituksia.

”Asia on niin, että tuota kouluhan on tällainen virkamieslaitos, jossa oppilaat tajuaa, että opettajilla on selkeä rooli ja se rooli on hyvässä ja pahassa tietysti. Ehkä se on pahassa siinä mielessä, että me ollaan täällä oppilaiden mielestä ennen kaikkea opettajina, niin heidän on sitten tietyllä tavalla vaikea lähestyä meitä niinkun.. hauskanpidon tai ongelmien tai vastaavien merkeissä. Koska oppilaat näkee meidät, että ne vaan antaa arvosanoja ja pitää kokeita. Ehkä se nuorisopalveluiden paras anti, tai ei paras anti, mutta iso anti koulussa on se, että on henkilökuntaa tai jotain aikuisia, jotka ovat niin sanotusti nuorison puolella. Ja sitten ovat kuitenkin aikuisia, mutta eivät tuota oo niin sanotusti semmosia virkamiehiä. Ehkä tuo semmosen paremman aikuis-oppilassuhteen. Tää on mun mielestä nuorisotyön tärkeimpiä etuja.” Oppilaskunnan ohjaava opettaja.

Koulua voi siis kuvailla eräänlaiseksi virkamieslaitokseksi. Lyseon peruskoulukaan ei kuitenkaan yhteisönä muotoudu vain virkamiehistä, eli opettajista ja oppilaista. Yhteisöön kuuluvat myös keittäjät, laitoshuoltajat, vahtimestari, koulunkäynninohjaajat, kasvatusohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori sekä nuoriso-ohjaajat ja seurakunnan nuorisotyöohjaajat. Eli yhteisöön kuuluu paljon ihmisiä, joilla on erilaisia työnkuvia. Isoherrasen (2005) teoksessa moniammatillisen yhteistyön määrittelyssä lähdetään liikkeelle siitä, että se on käsitteenä erittäin epämääräinen ja sitä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Perimmiltään kyse on kuitenkin yhteistyöstä, jota voidaan käyttää hyvin erilaisissa tilanteissa. Yhteistyöstä puhuttaessa ymmärretään, että ihmisillä on yhteinen työ tai yhteinen tehtävä suoritettavanaan, ongelma ratkaistavanaan tai päätös tehtävänä. Moniammatillisuutta on myös se, että ongelmia ratkaistaan tai uusia näkemyksiä etsitään yhdessä keskustellen. Moniammatillisuus tuo yhteisöön mukaan useita eri tiedon ja osaamisen näkökulmia. (Isoherranen 2005, 13-14.)

Monialaisessa työyhteisössä päädytään kuitenkin jälleen siihen ongelmaan, kuinka koulunuorisotyötä toteuttava taho nähdään ja koetaan. Vaikka roolit eivät aina olekaan selvät ja niiden määrittelyssä olisi parantamisen varaa, haastatteluissa nousi esille se, että kyseessä on kuitenkin positiivinen asia, kun koulussa on monia toimijoita. Jokaisella on oma roolinsa kouluyhteisössä – toiset opettavat, jotkut huolehtivat nuorten terveydestä, toiset tahot huolehtivat kouluviihtyvyydestä pitämällä huolta siisteydestä ynnä muuta. Jokaisella toimijalla käytössä oleva aika on kuitenkin rajallista, joten koulusta huolehtiminen vaatii jokaisen panosta tietylle omalle osa-alueelle. Koulunuorisotyöllä ei ole tällä hetkellä niin selkeää roolia Lyseon peruskoululla, kuin sillä voisi olla. Haastatteluiden kautta moniammatillisuudesta ja koulunuorisotyön tehtävistä keskusteltaessa perimpänä tarkoituksena oli löytää perusteluja sille, että nuoriso-ohjaajan läsnäololla koulussa on merkitystä, vaikka ilmi kävi sekin, ettei ohjaajan rooli koulussa ollut kaikille haastateltaville yhtä selkeä.

”Että tää moniammatillisuus, se että koulussa on monia eri toiminimikkeitä ja on opettajia, jotka on muutaman viikon päivässä, päivän viikossa, tai kolme päivää viikossa ja niin pois päin niin täällä tuntuu olevan niin paljon henkilökuntaa ja toimijoita, että tuntuu että kukaan ei oikein tarkkaan tiedä, että mikä on kenenkin tehtävä tai vastuu. Ketä voi pyytää tekemään mitäkään. Se on varmaan tämmösen ison organisaation tietynlainen ongelma, jos se ei oo kaikille selvää.”
Oppilaskunnan ohjaava opettaja.

”Mut se että se tavallaan, et sehän on tosi hyvä että koulussa on toimijoita meidän opettajien lisäksi. Koska meillä ei riittäisi niinku aika, ei millään, vaikka vaan välitunti näitten toimintojen pitämiseen, mitä tässä nyt syksyn puolellakin oli. Koska toi niin, se on vaan niinku mahdotonta, että me juostais sinne alakertaan pitämään niitä, koska meillä on hirveen usein välitunneilla, että on jotain oppilasia tai jotain muuta asiaa, mikä pitää selvittää. Niin ei vaan onnistu meiltä. Ainakin mulla tuntuu siltä.” Tukioppilaiden ohjaava opettaja.

Koulunuorisotyötä ja sen roolia määriteltäessä haastatteluissa korostui nuoriso-ohjaajan rooli yhteisöllisyyden tunteen luojana ja tukijana sekä kouluviihtyvyyden parantajana yhdessä nuorten kanssa. Yhteisöllisyys tarkoittaa ihmisten keskenäistä yhteenkuuluvuutta ja sosiaalisen solidaarisuuden kehittymistä (Pentti 2003, 106). Yhteisöllisyys on ihmisten yhteenkuulumisen tarpeen tunnustamista ja arvostamista, osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Yhteisöllisyyteen sisältyy luottamus siinä olevia ihmisiä kohtaan ja yhteisö on sitä vahvempi, mitä moninaisempi sen verkosto on. Yhteisöllisyys rakentuu yhteisön jäsenten välisissä suhteissa ja vuorovaikutuksessa. Lisäksi yhteisöllisyys on kokemuksellinen asia: yhteisöllisyyttä on se, että kokee olevansa osallinen ja kokee voivansa vaikuttaa. Se on sitä, kun kokee, että sinusta välitetään ja sinä välität. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2014.) Yhteisöllisyys rakentuu vahvistamalla nuorten vuorovaikutus- ja ryhmätaitoja ja osallisuutta sekä antamalla nuorten näkemysten ja tarpeiden vaikuttaa koulun arkeen. Tästä seuraa kouluviihtyvyyden ja koulussa koetun turvallisuuden paraneminen ja kasvaminen. (Kauhanen 2011, 6.) Konkreettiseksi keinoiksi oppilaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi on katsottu muun muassa koulun toimintakulttuurin kehittäminen, oppilaskunta toiminnan tukeminen sekä kerhotoiminta. Osallisuuden lisäämisessä korostuu myös oppilaiden omaehtoisen toiminnan huomioiminen. (Laitinen & Nurmi 2007, 29.) Lyseon peruskoululla koulunuorisotyön avulla pyritään vastaamaan yllä mainittuihin tarpeisiin, jotta isossa koulussa niin nuoret kuin aikuisetkin tuntisivat olonsa osaksi tuota suurta yhteisöä. Koulunuorisotyöntekijät ovat olleet mukana aktiivisesti oppilaskunnan hallituksen sekä tukioppilaiden toiminnassa, mutta sillä ei kuitenkaan tavoiteta kuin murto-osa koulun nuorista.

4.5. Koulunuorisotyöntekijän rooli kasvattajana

”Must niinku nuorisotyön pitää mennä nuorisotyöllisillä välineillä sinne ja löytää omasta perustoiminnastaan se rooli.” Nuorisajohtaja.

Koulunuorisotyöntekijän roolia kasvattajana pohdin siksi, ettei se noussut haastatteluissa samalla tavalla esille, kuin roolit yhteisöllisyyden luoja ja kouluviihtyvyyden parantajana. Haastatteluissa ei suoraan ilmennyt, että nuorisohjaajia pidetään kasvattajina, mutta heidän tekemäänsä työtään pidetään koulun kasvatustyötä tukevana toimintana. Nuorisotyöntekijän roolissa korostui ulkopuolisuus ja koulun henkilökuntaan kuulumattomuus.

”Ulkopuolinen kuuntelija, tukija ja mahdollistaja.” Seurakunnan nuorisotyönohjaaja 1.

”Siin on tietysti ehkä se, että se hyvä puoli tämmösessä toiminnassa teillä vois olla, että te ootte aikuisia, mutta ette suoraan koulun henkilökuntaa, että teillä on selkeesti se eri rooli siinä, että jos joutuu opettajan tai vastaavan kanssa keskustelemaan.” Oppilaskunnan ohjaava opettaja.

Erityisesti haastatteluissa korostui nuorisotyöntekijöiden rooli ulkopuolisina toimijoina ja ei-opettajina. Ne nähtiin nuorta lähestyttäessä hyvinä asioina, mutta vaikuttavatko ne heikentävästi siihen, millaisena nähdään nuorisotyöntekijöiden rooli kasvattajana? Koulunuorisotyön – ja muunkin nuorisotyön, määrittelemiseen vaikuttaa vahvasti se, nähdäänkö ja koetaanko sen olevan kasvatusta. Yhä enemmän keskustellaan myös siitä, onko koululla ja opettajilla velvollisuutta ottaa vastuu nuoren käytöksestä kasvattajina, vai onko kasvatusta vain kodin ja vanhempien vastuulla. Soanjärvi (2005) käsittelee artikkelissaan sitä, kuinka hän on kokenut opettajien kohtaavan nuoret oppilaina ja opetuksen kohteina, kun hän itse on kohdannut nuoret samassa yhteisössä nuorina ja kasvatettavina. Soanjärvi näkee, että nuorisotyöntekijän ja opettajan professiot kuuluvat molemmat kasvatuksen kenttään, mutta niiden suhde kasvatettavaan nousee työn erilaisista tavoitteista. Opettaja pyrkii opettamaan opetussuunnitelman mukaan sen määrittämän kokonaisuuden, mutta hänen tehtävänsä kuuluu kuitenkin myös laajempi näkemys kasvatuksesta, jolloin työ ei ole ainoastaan opettamista. Nuorisotyöntekijä taas pyrkii toimillaan kokonaisvaltaisempaan kasvatukseen eli siihen, että nuori pärjäisi ympäröivässä yhteiskunnassa. (Soanjärvi 2005, 13-14.)

Timo Purjo (2012) puolestaan on pohtinut artikkelissaan, onko nuorisotyön kentällä tapahtuva kasvattaminen sattumanvaraista vaikuttamista vai nuoren tavoitteellista kasvatusta eettisyyteen. Hän ei hyväksy sitä, että nuorisotyön kasvatuksellista ominaisuutta pidetään itsestäänselvyytenä, juurikin siksi, että hänen mielestään kasvatusta on sattumanvaraista ja nuorisotyöntekijästä riippuvaa. Purjon mukaan se, että nuorisotyötä voisi pitää kasvatuksena vaatii työn perustuvan selkeään käsitykseen siitä, mitä kasvatusta on. Sen jälkeen, kun ihmis- ja kasvatuskäsitys on selkeytynyt nuorisotyötä tekevien tulisi pohtia, millaiset lähestymistavat ja keinot varmistavat kasvatusta vaikuttamisen keinojen olevan eettisesti oikeutettuja. (Purjo 2012, 83.) Purjon ajattelulle vastakäsityksen luo Nieminen (2010). Hän lähtee artikkelissaan liikkeelle siitä, että nuorisokasvatusta käytäntönä tarkoittaa kaikkea sitä yhteiskunnassa harjoitettavaa käytännön kasvatustoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea ja ohjata nuorten kasvua ja oppimista. Keskeisimpiä kasvatustyöympäristöjä ovat muun muassa koti ja perhe, yläkoulu, toisen asteen oppilaitokset, korkea-asteen koulutus sekä nuorisotyö. (Nieminen 2010, 31.) Eli tällöin kasvatusta olisi automaattisesti osa myös nuorisotyön perusideaa.

Soanjärvi (2005) taas jatkaa artikkelissaan vahvasti sillä linjalla, että nuorisotyössä on kysymys kasvatuksesta, joka ideaalitapauksessa on dialogiseen suhteeseen perustuvaa. Eli aikuinen on kuuntelija, tukija ja innostaja. Kasvatusta voidaan määrittellä tietoisesti toiminnaksi, joka tähtää toteuttamaan tiettyjä sivistysihanteita ja hankkimaan näiden toteutumiseksi välttämättömiä toimintavalmiuksia. Nuorisotyön sisällä eläenkin vahvasti käsitys kasvamaan saattamisesta, eli kasvun ja kehityksen mahdollisuuksien luomisesta kasvatettavien omien odotusten pohjalta. Ajatus kasvattajuudesta kiteytyy kuitenkin siihen haasteeseen, että täyttääkseen kasvatuksen määritelmän, nuorisotyöllä on oltava tavoite. (Soanjärvi 2005, 14.)

Kuivakangas (2009) kuvailee artikkelissaan, kuinka koulumaailmaan projektinsa tehnyt yhteisöpedagogi (AMK) –opiskelija esittelee työtään seminaarissa. Opiskelijan projektissa opettajilla oli ollut päävastuunaan koululaisille pidetyn tapahtuman suunnittelu kun taas opiskelija oli vastannut kaikesta ”höpöhöpöstä”. Tämä ”höpöhöpö” oli sisältänyt muun muassa ryhmän koossapitämisen, yhteishengen nostattamisen sekä erilaisten yhdessä tekemisen taitojen kehittämisen ja niihin ohjaamisen. Tässä esimerkissä opettajat – ja opiskelija itsekin, olivat kyllä tunnistaneeet ja tunnistaneeet

osaamisen, jota opiskelijalla oli yhteisöpedagogina ollut tarjota. (Kuivakangas 2009, 92-93.) Kykyä tunnistaa ja tunnustaa nuorisotyöntekijän rooli koulumaailmassa tarvitaan sekä koulun että nuorisotyöntekijöiden puolelta. ”Höpöhöpö”-tehtävät eivät ole olleet aina perinteinen osa koulun arkea, mutta niille on annettu yhä enemmän tilaa koulumaailmassa ja niiden pedagoginen merkitys tulisi tehdä selväksi.

Näkökulmia on monia ja toiset kyseenalaistavat nuorisotyön toteuttaman kasvatuksen suunnitelmallisuuden. Ajatukset kiteytyvät siihen, että nuorisotyö on kasvatusta. Lepän (2010) artikkelissa nuorisotyöntekijän luonnehditaan olevan koulussa osana monialaista ammattikasvattajien joukkoa. Kouluyhteisössä työn ydin on toimia oman ammattiorientaation mukaisesti nuoren kasvun tukijana, innostajana ja rinnalla kulki-jana. Koulunuorisotyön haasteena on suhteuttaa tekemänsä työ muiden koulun toimijoiden työhön. (Leppä 2010, 76.) Nuorisotyöntekijät nähdään ammattikasvattajina kuten opettajatkin, mutta tehdyn työn erilaisuus on haasteena, kun sitä pyritään suhteuttamaan muuhun koulussa tehtyyn perinteisempään työhön. Tämän haasteen edessä Leppä (2010) näkee ratkaisuna tiiviin yhteyden luomisen koko koulun henkilöstön kanssa, jolloin rakennetaan kouluissa yhteistä kasvatustavasta ja turvallisen kouluympäristön kulttuuria. Leppä jatkaa määrittelemällä nuorisotyön olevan kasvatusta, jossa on keskeistä kasvun ja yhteiskuntaan sosiaalistumisen tukeminen sekä näihin liittyvien erilaisten ongelmien ennaltaehkäisy. Nuorisotyölliset menetelmät mahdollistavat lasten ja nuorten potentiaalisten ongelmien tunnistamisen ja niihin jo varhaisessa vaiheessa puuttumisen. Ennaltaehkäisevän työn avulla korjaavan työn toimenpiteitä tarvitaan tai ne voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti. (Leppä 2010, 76-77.)

”Ehkä se pitäis tavotella sitä samaa mitä kouluna me tavotellaan, että niille nuorille, just sitä kasvua siihen nuoreen aikuisuuteen niin saatas tuettua ja vahvistettua.” Rehtori.

Nuorisotyön kasvatuksellisen roolin pohtiminen liittyi opinnäytetyössäni niiden tavoitteiden ja toimintamallien luomiseen, joiden mukaan koulunuorisotyötä tullaan luvulla vuonna 2014-2015 ja siitä eteenpäin tulevaisuudessa tekemään Lyseon peruskoululla. Kuten Purjo (2012) ja Soanjärvi (2005) artikkeleissaan korostivat, kasvatuksellinen otekin vaatii suunnitelmallisuutta eikä sitä tulisi jättää vain sattuman varaan ja työntekijästä riippuvaksi ominaisuudeksi. Kaikki työ yleisesti vaatii omat tavoitteensa ja

sama pätee myös kasvatukseen, vaikka se voikin toteutua jossain määrin ilman suunnitelmallisuutta ja tiedostettuja päämääriä, joihin pyritään. Lisäksi kasvatuksellinen rooli ja erilaisten työmuotojen yhteensovittaminen onnistuu tiiviillä moniammatillisella yhteistyöllä koulun ja nuorisotyön välillä.

4.6. Tulosten yleistettävyys

Kerätyn aineiston ja niistä tehtyjen johtopäätösten pohjalta tulokset voidaan yleistää täysin koskemaan vain Lyseon peruskoululla tehtävää koulunuorisotyötä. Tiedonkeruu on suoritettu vain Lyseon peruskoulun ja siellä tehtävän koulunuorisotyön toimijoiden joukosta ja haastatteluissa kysyin kysymykset koskien Lyseon peruskoulua ja siellä tehtyä työtä. Tällöi ei ole mahdollista yleistää tuloksia koskemaan edes Joensuun alueen kouluja ja koulunuorisotyötä, kun tiedonkeruussa on huomioitu vain yksi kouluyhteisö.

Tuloksista on kuitenkin havaittavissa mielestäni yleisesti koulunuorisotyötä koskevia piirteitä, esimerkiksi miksi koulunuorisotyötä tehdään, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia moniammatilliseen työyhteisöön sisältyy ja mitkä ovat koulunuorisotyön ongelmakohtia. Tässä yleistyksessä on kuitenkin huomioitava kaupunkikohtaisuus: Joensuun nuorisopalveluiden toteuttamassa koulunuorisotyössä voi eri kouluilta mahdollisesti havaita samoja piirteitä, koska työn taustalla vaikuttaa sama taho. Jonkin toisen kaupungin koulunuorisotyötä tarkasteltaessa työn perusajatuksesta todennäköisesti löytyy samoja piirteitä, mutta yksilöllisesti Lyseon peruskoulua ja Joensuun nuorisopalveluita ajatellen tehdyt tavoitteet ja niitä koskien kerätyt aineistot eivät niinkään ole yleistettävissä.

Lisäksi yleistettävyyteen vaikuttaa se, millä tavalla ja millaisilla menetelmillä koulunuorisotyötä tehdään. Koulunuorisotyöntekijä voi olla koululla paikalla päivittäin tai yksittäisinä päivinä viikon aikana. Koululla käytettävissä oleva aika vaikuttaa siihen, kuinka koulunuorisotyötä toteutetaan. Samoin siihen vaikuttavat tilat – onko nuorisotyölle omia tiloja vai toteutuuko nuorisotyö esimerkiksi JOPO-luokan kanssa toimien tai jollain muulla tavalla. Lisäksi koulunuorisotyötä voidaan tehdä niin ala- kuin ylä-

koulussakin ja myös toisen asteen oppilaitoksissa. Nämä vaikuttavat olennaisesti siihen, etteivät tulokset ja tavoitteet ole yleistettävissä kaikkeen koulunuorisotyöhön.

Koulunuorisotyön tavoitteet voi nähdä kaikelle koulunuorisotyölle yhteisinä, mutta erikseen Lyseon peruskoululla tehtävää koulunuorisotyötä kehittävät tavoitteet eivät ole kyseenalaistamatta yleistettävissä kaikkiin vastaavanlaisiin yhteisöihin.

5. OPINNÄYTETYÖN TUOTOS

Opinnäytetyöni tuotoksena syntyi Joensuun nuorisopalveluille käyttöön jäävä toiminta- ja kehittämissuunnitelma Lyseon peruskoululla tehtävälle koulunuorisotyölle. Suunnitelmaan on koostettu koulu-nuorisotyö tavoitteet Lyseon peruskoululla sekä toimintamalleja ja työskentelytapoja, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Tuotosta on mahdollista hyödyntää muokattava pohjana myös muilla kouluilla tehtävälle koulunuorisotyölle, mutta tekemäni paketti on suunnattu erityisesti Lyseon peruskoululla tehtävälle koulunuorisotyölle. Seuraavaksi kuvailen opinnäytetyöni tuotoksen tarkoitusta, hyödynnettävyyttä ja merkittävyyttä.

5.1. Tuotoksen tehtävä ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mitkä ovat kunnallisen koulunuorisotyön tavoitteet Lyseon peruskoululla. Tavoitteiden luominen perustui kaikkien Lyseon peruskoululla koulunuorisotyön parissa työskentelevien tai koulunuorisotyöntekijöiden kanssa yhteistyötä tekevien toimijoiden näkökulman huomioimiseen. Opinnäytetyönäni tekemän selvityksen ja nuorisopalveluille tekemäni tuotoksen tehtävänä oli selvittää kunnallisen koulunuorisotyön tavoitteita ja toiminta-ajatusta alkaen lukuvuodesta 2014-2015. Ylös kirjatut tavoitteet selventävät työn tarkoitusta ja merkitystä koulussa ja luovat perusteet sille, miksi koulunuorisotyötä tehdään. Siksi onkin tärkeää levittää tuotosta myös koulun opettajien ja muun henkilökunnan luettavaksi. Tuotos on hyvä tuoda koulun henkilöstön tietoisuuteen viimeistään syksyllä 2014, jotta

uusi lukuvuosi lähtee käyntiin siten, että kaikki koulussa toimivat ovat ajantasalla myös koulunuorisotyön tilanteesta. Yleisten toimintaa perustelevien tavoitteiden lisäksi liitin samaan tuotokseen tavoitteet koskien erityisesti lukuvuotta 2014-2015. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edesauttaa saavuttamaan yleiset koulunuorisotyön tavoitteet ja tukemaan nuorten hyvinvointia Lyseon peruskoulussa. Lisäksi Lyseon peruskoululla syksyllä aloittava uusi ohjaaja hyötyy tuotoksesta, johon on koottu tavoitteiden lisäksi vanhoja aiemmin toteutettuja toimintamalleja, mutta myös uusia kehittämisen- ja toimintaehdotuksia.

Työni tilaajana toimi Joensuun nuorisopalvelut, joka on Joensuun evankelis-luterilaisen seurakunnan rinnalla toinen koulunuorisotyötä tekevistä tahoista Lyseon peruskoululla. Opinnäytetyönäni tekemä selvitys on luotu nuorisopalveluiden näkökulmasta ja pitämäni haastattelut keskittyivät kartoittamaan muun muassa sitä, kuinka nuorisopalveluiden on koettu toteuttavan koulunuorisotyötä. Tavoitteet ja toimintasuunnitelma on kuitenkin luotu yhdessä muiden keskeisten toimijoiden kanssa, joten nuorisopalveluille tuotettu materiaali palvelee yhtäläisesti kaikkia Lyseon peruskoululla toimivia nuorisotyön ammattilaisia ja asetetut tavoitteet voi nähdä kaikille toimijoille yhteisinä.

5.2. Tuotoksen kuvailu

Koulunuorisotyön tavoitteet -tuotos on kooste koulunuorisotyön yleisistä tavoitteista ja tavoitteista, joiden avulla koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla kehitetään eteenpäin ja vakiinnutetaan sen asemaa koulussa. Tuotos on PDF-muotoinen sähköinen tiedosto, joka on myös tulostettavissa. Toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa ensin käsitellyihin toiminta-ajatusta ohjaavien tavoitteiden yhteyteen on avattu perusteet sille, miksi tämä asia on kirjattu koulunuorisotyön tavoitteisiin ja mitä sen tavoitteen saavuttamisella mahdollistetaan. Seuraavaksi avaan tuotokseen kirjatut tavoitteet sekä kerron lyhyesti, mitkä ovat perustelut tavoitteiden takana. Tähän yhteyteen en kuitenkaan avaa tavoitteiden yhteyteen kirjattuja toimintamalleja.

Nuorten hyvinvoinnin ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tukeminen & nuorisotyön tuominen lähemmäs nuoria

Koulumaailmassa toimittaessa on huomioitava se, että myös koulussa nuorilla on omaa vapaa-aikaa. Vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tukeminen yltää täten myös koulumaailmaan, vaikka nuorisopalveluiden on totuttu toimivan kouluajan ulkopuolella.

Nuoriso-ohjaajat tuovat toiminnan ohella esille nuorisopalveluiden tarjoamaa toimintaa, jonka kautta voi löytyä uusia harrastuksia ja ystäviä. Nuoriso-ohjaajat toimivat linkkinä nuorten ja nuorisopalveluiden tarjoaman kouluajan ulkopuolisen toiminnan välillä. Nuorten saaminen mukaan erilaisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin on tehokkaampaa nuoriso-ohjaajan välityksellä kuin ainoastaan julisteiden avulla.

Kaikki nuoret eivät kuitenkaan käy nuorisotaloilla tai osallistu vapaa-ajallaan nuorisotoimen järjestämiin toimintoihin. Koulunuorisotyöllä tavoitetaan suuri osa siitä nuorisotyön kohderyhmästä, johon yläkouluikäiset kuuluvat.

Mielekkään tekemisen tarjotaminen nuorille

Välituntisin tai koulun päättymisen jälkeen koululle jäädessä tekemisen puute johtaa usein turhautumiseen ja tyhmyyksien tekemiseen. Nuoriso-ohjaaja toimii erilaisten välineiden avulla mielekkään tekemisen tarjoajana ja juttuseurana nuorille, jotka kaipaavat aikuisen seuraa kuuntelijana tai muuta tekemistä turhautumisen ehkäisemiseksi. Lisäksi mielekäs tekeminen ehkäisee nuorten passivoitumista koulupäivän aikana.

Nuoriso-ohjaaja on turvallinen aikuinen, joka on läsnä ja kuuntelee

Hektisessä koulumaailmassa niin aikuiset kuin nuoretkin ovat kiireisiä, kun tuntien välissä on aikaa 15 minuuttia taukoa, jonka aikana opettajienkin on ehdittävä hoitaa muita oppilasasioita ja valmistella seuraavia tuntejaan. Nuoriso-ohjaaja on tällöin se aikuinen, joka ei elä samanlaisessa hektisyydessä vaan on koulussa nuoria varten niin välituntien kuin tarvittaessa oppituntienkin ajan.

Syrjäytymisen ehkäiseminen, varhaisessa vaiheessa puuttuminen

Nuoriso-ohjaaja on nuorten elämässä erilaisessa roolissa kuin muut koulun aikuiset, joten nuoriso-ohjaaja voi huomata esimerkiksi välituntisin sellaisia asioita, joita ei huomata tuntien aikana tai nuori voi tulla puhumaan huolistaan koulunuorisotyöntekijälle. Tällöin nuorisotyöllä on rooli, jonka avulla se voi viedä palveluohjauksen myötä tietoa nuoren ongelmista eteenpäin niille tahoille, jotka voivat auttaa nuorta hänen tilanteessaan. Tämä edistää varhaisessa vaiheessa puuttumista ja ehkäisee ongelmien paisumista suuremmiksi.

Kouluympäristö on merkittävä paikka ehkäistä esimerkiksi yläkoulun ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa tapahtuvaa syrjäytymistä olemalla nuoren tukena, kannustajana ja kuuntelijana.

Koulutyöhön kannustaminen

Koululla nuoriso-ohjaaja on usein se aikuinen, jolle nuoret tulevat puhumaan koulusta ja koulutöistään. Puheesta nousee herkästi esille motivaation puute tai tunne siitä, että tiettyjen koulutöiden tekeminen on turhaa. Koulunuorisotyöntekijällä on tärkeä asema kannustavana aikuisena, joka voi kertoa, kuinka tärkeää koulussa oleminen on ja mitä hyötyä kouluun panostamisessa on.

Nuorten osallisuuden ja omaehtoisen toiminnan tukeminen

Nuorisotyö perustuu nuorten osallistamiseen ja siihen, että nuoret tekevät itse. Heidän toimintojaan ei kuitenkaan arvioida numeerisesti kuten koulussa yleensä tehdään. Toimintoihin osallistuminen on aina vapaaehtoista eikä nuorisotyöllisiin toimintoihin osallistuta pakkovallan alla. Hyvin suoriutumiskeskeiseen koulumaailmaan on tuotu nuorisotyön kautta osallistavia toimintoja, joissa nuoret saavat ilmaista itseään vapaasti. Kun nuori pääsee näyttämään omia kykyjään ja kokeilemaan uusia asioita, hänen itsevarmuutensa kasvaa ja viihtyvyytensä koulussa kasvaa.

Positiivisen ilmapiirin luominen kouluun ja kouluviihtyvyyden edistäminen

Suorituskeskeisessä ja kiireisessä ympäristössä viihtyvyyden tunne voi laskea ja koulu yhdistetään tilana negatiivisiin tunteisiin, jos nuori kokee koulun stressaavana tai ei ole motivoitunut käymään koulua. Nuoriso-ohjaajalla on mahdollisuus omien taitojensa pohjalta edistää kouluviihtyvyyttä kannustamalla nuoria luomaan erilaista toimintaa koulun arkeen ja tukien luovuuden käyttöä ja hauskuuden tuomista kouluun. Rennompia ilmapiiriä edistää halua tulla kouluun ja positiivinen ilmapiiri kannustaa oppimiseen.

Yllä avatut koulunuorisotyön tavoitteet kuvaavat ja perustelevat sitä, miksi koulunuorisotyötä tehdään. Lisäksi toiminta- ja kehittämissuunnitelman toiseen osioon on kirjattu tavoitteet koulunuorisotyön kehittämiseksi Lyseon peruskoululla sekä toimintamallit, joilla tavoitteet voisi saavuttaa. Ne koskevat erityisesti lukuvuotta 2014-2015, mutta ne ovat varmasti ajankohtaisia aina uuden lukuvuoden alussa, kun kouluun tulee uusia seitsemäsluokkalaisia ja edellisvuoden aktiiviryhmiä viritellään uudelleen toimintaan ja etsitään jälleen uusia tapoja vastata nuorten tarpeisiin. Näiden tavoitteiden yhteyteen on avattu ajatukset asetetun tavoitteen takana ja lisäksi toimintamalleja, joiden avulla tavoitteen voisi saavuttaa. Tämä osio toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa on kehittämislähtöinen ja huomioi myös muutosta kaipaavat asiat vanhojen, toimiviksi todettujen, mallien rinnalla.

Näkyvyyden lisääminen

Koskee koulun arjessa sekä oppilaiden ja opettajien keskuudessa näkymistä. On käynyt ilmi, ettei nuorisotyöllä ole tavoitettu näkyvää ja tiedostettua roolia osana Lyseon peruskoulun arkea ja koulu yhteisöä. Toiminnalla on tavoitettu muutamia kymmeniä nuoria yli 400 oppilaan koulussa ja yhteistyötä tehdään vain tiettyjen opettajien kanssa. Opettajien puolelta on havaittu, ettei kaikki ole olleet tietoisia koulussa tehtävästä nuorisotyöstä tai sen roolia ei ole täysin käsitetty. Näkyvyyden lisäämisen myötä nuoriso-ohjaajat pääsevät kiinteäksi osaksi koulun arkea, heistä tulee tutumpia suuremmalle joukolle nuoria ja tunnettavuus opettajien keskuudessa voi herättää uusia yhteistyömahdollisuuksia ja keinoja tukea koulun nuoria.

Laajennettuun oppilashuoltotyöryhmään mukaan pääseminen

Toisinaan monialaisessa työyhteisössä kohdataan ongelmia siinä, kuinka nuorten asioita voidaan käsitellä ja pohditaan, mitä kaikkea voi sanoa jottei riko vaitiolovelvollisuuttaan. Tämän vuoksi nuorisotyöntekijätkin ovat voineet jäädä ilman jotain merkittävää tietoa nuoresta, jonka kanssa hän on paljon tekemisissä. Samoin hän ei välttämättä ole osannut huolestua jostain ilmiöstä, koska nuoren taustat eivät ole olleet selvät. Siksi tavoitteena onkin, että nuoriso-ohjaajat pääsisivät mukaan laajennettuun oppilashuoltotyöryhmään, jolloin he voisivat yhä laajemmin edesauttaa nuorten hyvinvointia ja auttaa koulua kasvatustyössään.

Uusien nuorien tavoittaminen mukaan toimintaan

Koska koulunuorisotyön piiriin on tavoitettu vain pieni joukko nuoria koulun kokoon nähden, 400 oppilaan joukkoon mahtuu paljon nuoria, jotka kaipaavat elämäänsä ja arkeensa aikuista, jolla on aikaa ja joka kuuntelee. Nuorisotyön haasteena on löytää nämä nuoret ja päästä lähemmäs heitä. Tällä tavoitteella on vahva syrjäytyisen ehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen perustuva näkökulma. Toimintaan tulisi tavoittaa erityisesti nuoret, jotka tarvitsevat kuuntelijaa ja joilla voi olla ongelmia, joita koulussa ei ole vielä havaittu.

Moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen

Koulunuorisotyö perustuu vahvasti moniammatillisuuteen ja moniammatillisen työyhteisön toimivuuteen. Erityisesti tällä hetkellä kehitettävää on toimijoiden välisessä viestinnässä ja siinä, että toimintaa lähdetäisi miettimään laajemmin yhdessä ja pidemmällä tähtäimellä. Tähän vaikuttaa ongelmallisesti väistämättä se, että kaikki toimijat ovat eri aikoina paikalla Lyseon peruskoululla.

Tasa-arvoisuus ja poikavoittoiseen puuttuminen

Koulunuorisotyötä on vahvasti sidottu oppilaskunnan huoneeseen Luukkuun. Tilasta on tullut PlayStationiin painottunut, mikä taas on eniten vedottun koulun poikiin. Tästä johtuen koulunuorisotyö ja erityisesti Luukku on voinut saada leiman, että kyse on

vain pelaamisesta eikä muuta voi tehdä. Lisäksi Luukku tilana rajoittaa useiden toimintojen yhdistämisen samaan tilaan. Pelaaminen on ollut tärkeä menetelmä, jolla on päässyt lähemmäksi nuoria, mutta menetelmän varjopuolena on sen pieni kohderyhmä.

Toiminnan monipuolistaminen

Toiminnan monipuolistaminen edesauttaa koulunuorisotyötä monin tavoin. Sen asema vakiintuu, kun työn nähdään olevan muutakin kuin pelaamista Luukussa, tavoitetaan enemmän nuoria tarjolla ollessa monenlaista tekemistä ja lisäksi nuoret otetaan vahvemmin mukaan itse ideoimaan ja toteuttamaan erilaisia asioita.

Kouluviihtyvyyden parantaminen

Toisinaan koulupäivät ovat pitkiä ja nuorten päivästä vielä pidemmän tekevät eri harrastukset ja muut menot. Kouluviihtyvyys edistää sekä oppimista että jaksamista koulussa – mikä taas vaikuttaa oppimiseen ja käyttäytymiseen. Erilaisella välituntitoiminnalla ja muilla kouluviihtyvyyttä edistävillä asioilla tuodaan nuorten päiviin positiivisuutta ja edistetään koulussa jaksamista.

Yleiset työtä ohjaavat tavoitteet ja kohdennetut kehittämissä tavoitteet ovat sidoksissa toisiinsa, sillä molemmissa ryhmissä nousee esille samoja asioita, kuten nuorten osallistaminen, läsnäolo, kuunteleminen ja osallistumisen vapaaehtoisuus. Nuoria ja koulunuorisotyötä tukevia tavoitteita ei voida saavuttaa, jos koulunuorisotyö ei paranna näkyvyyttään koulussa ja tule lähemmäs laajempaa joukkoa nuoria. Lyseon peruskoululla tehtävässä koulunuorisotyössä toimijoiden puheesta ei korostunut erityisesti yksilötyöhön tai ryhmien kanssa työskentelyyn painottaminen. Molemmat työskentelymuodot nähtiin yhtä tärkeinä – nuoret tulee huomioida omina yksilöllisinä persooninaan, mutta koulumaailmassa työskentely ja nuorten osallistuminen perustuu paljon ryhmän osallistamiseen ja uusien aktiiviryhmien kokoamiseen. Tavoitteita luottaessa on otettu huomioon tasavertaisesti sekä yksilön että ryhmän näkökulma ja niihin liittyvät kehittämiskohdat.

5.3. Tuotoksen sovellettavuus

”Kun näytät minulle toimivaa koulunuorisotyötä, näytät samalla joukon rakenteita, jotka tukevat toimintaa. Osoitat johdon tukea ja sitoutumista, yhteisesti tunnistetun tarpeen toiminnalle sekä riittävien resurssien käyttämistä toimintaan. Lisäksi näytät yhteistyötä, jossa on asetettu yhteisiä tavoitteita yhteisesti jaetulla kielellä.” (Kiilakoski 2013.)

Yllä oleva Kiilakosken (2013) lainaus kuvaa hyvin sitä, kuinka tärkeää ja merkittävää on olla selvillä tehtävän työn tavoitteista. Lisäksi kun kyseessä on moniammatillinen työyhteisö, on merkittävää, että tavoitteet on luotu yhdessä ja kaikki ovat ymmärtäneet ne samalla tavalla sekä sitoutuneet tavoitteiden saavuttamiseen. Opinnäytetyöni edistää toimijoiden yhteistyön syvenemistä, koska he ovat yhdessä nimenneet tavoitteet koulunuorisotyölle ja ymmärtäneet tulevaa lukuvuotta 2014-2015 ajatellen tärkeät kehittämiskohdat ja tavoitteet, jotka koulunuorisotyön toimivuuden takaamiseksi tulisi saavuttaa.

Opinnäytetyöni tuotos on hyödynnettävissä vuosien ajan sellaisenaan, mutta se on myös päivitettävissä lukuvuosiakohtaisesti ja muuttuvien olosuhteiden mukaan. Hektisen kouluvuoden aikana toimijat voivat palata kirjallisen tuotoksen ääreen ja löytää uudelleen työn punaisen langan ja kehittämiskohdat, jos ne pääsevät katoamaan kiireisen arjen keskellä. Työ on merkittävä varsinkin lukuvuoden 2014-2015 osalta, kun työtä lähdetään tekemään paremmassa yhteisymmärryksessä siitä, mitä työllä tavoitellaan ja mitä erityisesti tulisi kehittää, jotta asetetut tavoitteet saavutettaisiin.

Nuorisopalveluille ja siellä syksyllä aloittavalle uudelle työntekijälle opinnäytetyöni on merkittävä ja pitkään eri tavoin hyödynnettävissä. Erityisesti hyöty näkyy juuri uuden työntekijän perehdyttämisessä, mutta tulevaisuudessa myös mahdollisten harjoittelijoiden perehdyttämisessä koulunuorisotyön toiminta-ajatuksiin ja tavoitteisiin. Koulunuorisotyön ollessa vielä monille tuntematon työmuoto opinnäytetyöni tuotos toimii pakettina, jonka avulla tehtävän työn taustoista voi kertoa muillekin toimijoille. Koulunuorisotyö on osittain tuntematonta myös Lyseon peruskoulun henkilökunnalle, joten tuotosta voi hyödyntää myös kerrottaessa työn tavoitteista tarkemmin heille. Tätä kautta edistetään uusien yhteistyökuvioiden syntymistä sekä niiden vakiinnuttamista osaksi koulunuorisotyötä. Lisäksi opinnäytetyöni tuotoksella Joensuun nuorisopalve-

lut voi osoittaa halunsa kehittää työmuotojaan ja parantaa juurikin koulunuorisotyön asemaa ja pysyvyyttä.

Opinnäytetyöni tuotos on tilaajan tarpeita palvelevan sisältönsä lisäksi sovellettavissa valmiina pohjana, johon nuorisopalvelut voi päivittää uusia tavoitteita sekä toimintamalleja. Tuotos elää nuorisopalveluiden ja koulunuorisotyön mukana, joten päivitettävyytensä ansiosta tuotos itsessään ei varsinaisesti vanhene, vaan se mukautuu muuttuviin tilanteisiin. Erityisesti koulunuorisotyötä kehittävät tavoitteet -osio on sellainen, jota tulisi päivittää esimerkiksi lukuvuosittain. Näin Lyseon peruskoululla tehtävä koulunuorisotyö kehittyisi yhä paremmin koulun nuorten tarpeita vastaavaksi ja työssä huomioitaisiin alati muuttuvat tilanteet ja tarpeet.

6. LOPUKSI

Joensuun nuorisopalvelut on ottanut merkittävän askeleen koulunuorisotyön vakiinnuttamisessa osaksi kunnallista nuorisotyötä sekä Lyseon peruskoulun arkea. Opinnäytetyöni ja sen tuotos auttavat aseman vakiinnuttamisessa sekä selkeyttävät suunnalinjoja, jotka toimivat koulunuorisotyön pohjana. Lisäksi opinnäytetyössäni huomioitiin tilaajan näkökulmaa kunnioittanen moniammatillinen työyhteisö, jossa koulunuorisotyötä tehdään. Se osoittaa sen, kuinka kunnallinen nuorisotyö on halukas kehittämään koulunuorisotyötä parhaaseen mahdolliseen suuntaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Koen opinnäytetyöni sekä tuotokseni olevan onnistuneita ja ne vastaavat tilaajan sekä itseni asettamiin tavoitteisiin. Varsinkin opinnäytetyöni tuotos tulee aidosti olemaan hyödyksi nuorisopalveluille sen jalkauttamisen myötä, koska olen koonnut sen selkeään muotoon avaten myös ajatukset tavoitteiden takana.

Opinnäytetyöprosessi on antanut paljon uutta tietoa minulle koskien koulunuorisotyötä sekä käytännön kokemusta siitä, millaisia haasteita moniammatillisessa työyhteisössä toimiminen sisältää. Toivon myös itse toimijoiden havahtuneen samaan asiaan, jotta he voisivat opinnäytetyöhöni ja sen tuotokseen tukeutuen kehittää yhteistä toimintaansa sekä yhdessä sitoutua nuorisopalveluiden rinnalla tavoitteisiin ja uusiin

mahdollisiin toimintamalleihin. Koulunuorisotyö, ja varsinkin Lyseon peruskoululla tehtävä työ, on eräänlaisen murrosvaiheen äärellä, kun työtä on tehty jo joitain vuosia, mutta sitä ei kuitenkaan ole vielä mielletty osaksi koulun arkea tai vakituiseksi työmuodoksi muiden nuorisotyön toimintojen rinnalle. Opinnäytetyöni tulee olemaan edesauttamassa sen aseman saavuttamista, kun nuorisopalvelut voi perustella toimintaansa esittelemällä perustellut tavoitteet, jotka vaikuttavat toiminnan takana.

Gretschel (2012) käsitteli artikkelissaan sitä, kuinka Raahessa nuoriso-ohjaajilla oli huonoja kokemuksia siitä, miten heidät otettiin vastaan moniammatillisessa työyhteisössä. He kokivat, ettei heihin luoteta, heitä pidetään ”lepuina” ja näin heidän ammattitaitonsa kyseenalaistettiin. (Gretschel 2012, 172-173.) Yhteisillä kokouksilla ja tavoitteiden luomisella Joensuun nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaajat voivat välttää vastaavaan tilanteeseen ajautumisen. Heillä on nyt taustatukenaan osaamisensa lisäksi kirjallinen tuotos, joka osoittaa koulunuorisotyön tavoitteellisuuden ja sen, kuinka vakavissaan koulunuorisotyötä tehdään Lyseon peruskoululla. Haasteena on kuitenkin se, etteivät kaikki tiedosta nuorisotyön muuttuvuutta ja sen yhä laajenevia toimintakenttiä ja -muotoja perinteisten työtapojen rinnalla. Joensuussa ja Lyseon peruskoululla askel uuteen, parempaan suntaan on otettu, koska toimijat ovat olleet valmiita antamaan omasta ajastaan, jotta koulunuorisotyön tilanteesta sekä sen tavoitteista on ollut mahdollista keskustella yhdessä.

Opinnäytetyöni on avannut ovet auki kaikkien Lyseon peruskoululla tehtävän koulunuorisotyön avainhenkilöiden välillä. Ensin kaikkia toimijoita haastateltiin ja tämän jälkeen heidät kutsuttiin istumaan saman pöydän ääreen yhteiseen keskustelutilaisuuteen. Jokainen on päässyt kertomaan omista näkemyksistään ja kokemuksistaan pohtien lisäksi sitä, kuinka vanhoja käytänteitä voisi parantaa ja millaista uutta toimintaa olisi syytä kehittää. Ajatukset koulunuorisotyön tavoitteista ja kehittämiskohdista on sanottu ääneen ja jaettu muiden toimijoiden kanssa, joten seuraava askel on lähteä toteuttamaan käytännössä niitä tavoitteita ja toimintoja, jotka olen kirjannut toiminta- ja kehittämissuunnitelmaan. Työn todellinen vaikuttavuus selviää siis tulevana lukuvuonna 2014-2015, kun tuotokseni ja sen sisältö pääsevät viimeistään toimimaan käytännössä.

LÄHTEET

- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu: opit ja opeukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. painos. Juva: WS Bookwell Oy. 25, 28-29.
- Gretschel, Anu 2012. Järki, tunteet ja dialogisuuden haasteet kunnallisen nuorisotyön perustehtävän määrittelyssä – nuoriso-ohjaajien näkökulmasta. Teoksessa Komonen, Katja; Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) 2012. Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 128. Helsinki: Hakapaino. 172-173.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. painos. Helsinki: Idia Prima Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirvonen, Eina 2009. Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla. Teoksessa Raitakari, Suvi & Vironkannas, Elina (toim.) 2009. Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisesta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 96. Jyväskylä: Gummerus. 41, 52.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013. Nuorisotyöntekijä koulussa työnkuva –malli. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke.
- Hämäläinen-Luukkainen, Jaana 2006. Nuorten tilattomuus koulussa. Teoksessa Kylmäkoski, Merja; Lind, Kimmo; Hintikka, Timo & Aittola, Tapio (toim.) 2006. Nuorten tilat. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 9/2006. 50-52.
- Isoherranen, Katariina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: Dark Oy.
- Joensuun kaupunki 2013 a. Nuoriso. Viitattu 2.3.2014.
<http://www.joensuu.fi/nuoriso>
- Joensuun kaupunki 2013 b. Päätöksenteko. Viitattu 5.4.2014.
<http://www.joensuu.fi/paatoksenteko>
- Joensuun kaupunki 2014 a. Lasten ja nuorten palveluohjelma 2013-2016. Kohti kestävästi kehittyvää Joensuuta. Viitattu 5.4.2014.
<http://webdynasty.ins.fi/djulkaisu/kokous/2014393-13-2.PDF>
- Joensuun kaupunki 2014 b. Vapaa-aikakeskus. Viitattu 5.4.2014.
<http://www.joensuu.fi/vapaa-aikakeskus>

Joensuun kaupunki 2014 c. Yhteystiedot. Viitattu 8.4.2014.

<http://www.joensuu.fi/yhteystiedot1>

Joensuun nuorisopalvelut 2014. Koulunuorisotyö.

Kauhanen, Annika 2011. Yhteisöllisen pedagogiikan ABC. Koulun yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittäminen nuorisotyön keinoin. Viitattu 15.3.2014.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/yhteisollisen-pedagoiikan-abc.pdf>

Kiilakoski, Tomi 2013. YHTEISTEN TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN, työpapereja koulun ja nuorisotyön yhteistoiminnasta 10. Viitattu 2.4.2014.

<http://www.nuorisokanuuna.fi/article/yhteisten-tavoitteiden-asettaminen-ty%C3%B6papereja-koulun-ja-nuorisoty%C3%B6n-yhteistoiminnasta-10>

Kiteen kaupunki 2014. Koulunuorisotyö. Viitattu 31.3.2014.

<http://www.kitee.fi/koulunuorisotyö>

Kivijärvi, Antti & Herranen, Jatta 2010. Monikulttuuriset nuoret ja osallisuuden ohuus.

Teoksessa Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Nuorisotutkimus 3/2010, 57-66.

Kolehmainen, Marjo 2013. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö – Nuorisotyöntekijä koulussa on kasvattaja ristiaallokossa.

Teoksessa Kylmäkoski, Merja (toim.) 2013. Avauksia yhteisöjen osaamisen kehittämiseen. Yhteisöpedagogit (YAMK) muutoksen mahdollistajina. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 17/2013. 54-56, 66.

Kuivakangas, Johanna 2009. Yhteisölliset sekatyömiehet valtaavat koulut.

Teoksessa Lind, Kimmo (toim.) 2009. Mahdollisuuksien maailma. Näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 19/2009. 92-93.

Kukkonen, Sini 2011. ”Meillä saattas olla ihan kuollu luokka”: Koulunuorisotyön vaikutus kouluviihtyvyyteen. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkimuksen opinnäytetyö.

Laitinen, Matti & Nurmi, Kari E. 2007. Aktiivinen kansalaisuus ja sen oppiminen.

Teoksessa Arola, Pauli & Sallila, Pekka (toim.) 2007. Koulussa kansalaiseksi. Opettaja ja aktiivinen koulukulttuuri. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy. 29.

Leppä, Tanja 2010. Tavoitteellinen nuorisotyö koulussa – monialaista tukea kasvuun, hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen.

Teoksessa Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Nuorisotutkimus 3/2010, 74-84.

Lyseon peruskoulu 2013 a. Joensuun lyseon peruskoulu. Viitattu 2.3.2014.

<http://www.joensuu.fi/lyseonperuskoulu>

Lyseon peruskoulu 2013 b. Oppilaskunta. Viitattu 2.3.2014.

<http://www.joensuu.fi/oppilaskunta1>

Lyseon peruskoulu 2013 c. Tukioppilastoiminta. Viitattu 2.3.2014.

<http://www.joensuu.fi/tukioppilaat1>

- Nieminen, Juha 2010. Puuttuva lenkki – nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehyksenä.
Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) 2010. Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. 2. painos. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73 & Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Helsinki: Yliopistopaino. 31.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>
- Pentti, Veikko 2003. Turvallinen yhteisö – turvattu yksilö. Turvallisuutta kasvatuksen ja yhteiskuntapolitiikan keinoin. Helsinki: Yliopistopaino.
- Pohjola, Kirsi 2010. Nuorisotyö kouluissa. Nuorisotyö osana monialaista oppimista. A: Tutkimuksia ja raportteja 54. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkww_wstructure/14248_20100920084308-1473-URNISBN9789515882851.pdf
- Purjo, Timo 2012. Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvatukseen.
Teoksessa Komonen, Katja; Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) 2012. Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Hakapaino. 83.
- Rantala, Irma 2001. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella.
Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 89-90.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus.
Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 23.
- Soanjärvi, Kati 2005. Nuorisotyön erityispiirteistä nuorisotyöntekijyyteen.
Teoksessa Sarha, Marja-Liisa (toim.) 2005. Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 13/2005. 10-14.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014. Mitä yhteisöllisyys on? Viitattu 15.3.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys

LIITTEET

Liite 1: Haastattelukysymykset

1. Nykytila:

- Kuinka Joensuun nuorisopalvelut ovat mielestäsi toteuttaneet koulunuorisotyötä Lyseon peruskoululla lukuvuonna 2013-2014? (Onko toiminta ollut onnistunutta)
- Mitä olisi voinut tehdä toisin?
- Onko toiminnasta ollut Lyseon peruskoululle hyötyä?
- Millaista yhteistyötä olet tehnyt lukuvuonna 2013-2014 nuorisopalveluiden kanssa?

2. Tulevaisuus:

- Mitä koulunuorisotyön tulisi sisältää lukuvuonna 2014-2015? (Käytännön toimet)
- Miksi koulunuorisotyötä tehdään?
- Mitä koulunuorisotyöntekijät voisivat tehdä tuntien aikana?
- Kuinka monta kertaa viikossa koulunuorisotyöntekijän olisi hyvä olla mielestäsi koululla?

Lisäkysymyksiä seurakunnan nuorisotyönohjaajille

- Pitäisikö seurakunnan ja nuorisopalveluiden tehdä tiiviimpää yhteistyötä koulunuorisotyön kentällä?
 - o Miksi/miksi ei?
 - o Millä tavoin yhteistyötä voisi kehittää, millaista se voisi olla?

Lisäkysymyksiä tukioppilaita/oppilaskuntaa ohjaaville opettajille

- Pitäisikö nuorisopalveluiden olla aktiivisemmin mukana yhteistyössä?
 - o Miksi/miksi ei?
 - o Millä tavoin voisi olla aktiivisemmin mukana?

3. Moniammatillisuus:

- Mitä haasteita moniammatillinen työyhteisö sisältää?
- Mitä mahdollisuuksia moniammatillinen työyhteisö sisältää?

4. Tavoitteet:

- Mitkä olisivat mielestäsi koulunuorisotyön päätavoitteet Lyseon peruskoululla?
- Kuinka nämä tavoitteet voisi saavuttaa?
- Millaisena näet koulunuorisotyöntekijän roolin kouluyhteisössä?

(Huhtikuun yhteinen tapaaminen: onko jotain aikarajoitteita, jotka olisivat jo tiedossa? Mihin aikaan mahdollista tavata (työpäivän aikana vai sen jälkeen)?)

Liite 2: Kooste toimijoiden tapaamiseen

Mitkä olisivat koulunuorisotyön päätavoitteet Lyseon peruskoululla?

- Arjessa näkyminen.
- Opettajille tutuksi tuleminen.

- Tapahtumien järjestäminen.
- Yhteishengen luominen.
- Kouluviihtyvyyden parantaminen.
- Teemapäiviin osallistuminen.

- Läsnäolo, läsnäoleva aikuinen.

- Moniammatillinen yhteistyö.
 - o ”Oikeisiin paikkoihin” ohjaaminen.
- Tukea koulun kasvatustyötä, tehdä yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

- Nuorten hyvinvoinnin ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tukeminen.
- Mielekkään tekemisen tarjoaminen.
 - o Estää hölmöilyä.
- Nuorten tukeminen ja vahvistaminen.
- Syrjäytymisen ehkäisy.
- Varhaisessa vaiheessa puuttuminen.
- Ahdistuneiden/ongelmaisten nuorten mukaan saaminen mukaan toimintaan.
- Nuorten osallisuuden ja omaehtoisen toiminnan tukeminen.

- Kannustaminen koulutyöhön.
 - o Positiivisuutta kouluelämään.

- Tiedotuskanavan saavuttaminen.

Mitä koulunuorisotyön tulisi sisältää lukuvuonna 2014-2015?/Mitä olisi voinut tehdä toisin?

- Oppitunneille osallistuminen.
- Ei missään nimessä vakituiseksi kasvoksi oppitunneille.
- Apuopettajuus/opettajan leima vs. hätäapuna oleminen ja tunneille meneminen koskien esim. nuorisotyöstä tiedottamista ja nuorisotyöllisen osaamisen hyödyntämistä.

- Vanhan toiminnan säilyttäminen.
 - Luukku.
 - Seitsemäsluokkalaisten ryhmäytys.

- Enemmän toimintaa koulun sisäisten ryhmien kanssa.
 - Sekä olemassa olevien ryhmien kanssa (tukarit ja oppilaskunnan hallitus) että uusien ryhmien luominen.
 - Esimerkiksi jokaiselle luokalle mahdollisuus osallistua välituntitoiminnan suunnitteluun/toteuttamiseen.
 - Pienryhmät.
- Uusien aktiiviryhmien luominen.
- Yksilö-, ryhmä- ja palveluohjaus.

- Ulos Luukusta.
 - Sekä pelien ym. toiminnan muodossa, mutta myös opettajanhuoneeseen jalkautuminen.
 - ”Opettajien päivät”, eli päivä opettajanhuoneessa.
 - Pelien ”vuokraaminen”.

- Näkyvyyden lisääminen, myös opettajille tutuksi.
 - Lukuvuoden aloitus, opettajien kokoukset.
 - Info-välitunnit.
 - Vierailut oppitunneilla.

- Mukaan suunnitteluun jo syksyllä.
 - o Opettajien kokouksiin ja myös ryhmäytyspäivän suunnitteluun.
- Säännölliset tapaamisen eri toimijoiden kesken.

- Enemmän nuorille vapaamuotoisen keskustelun mahdollisuutta.
 - o Tämän mahdollisuuden mainostaminen.

- Työpari toimimaan koululle.
 - o Myös muilta nuorisotaloilta väkeä.
- Jos olisi mahdollista, niin joku olisi Lypellä joka päivä.
 - o Samat ihmiset pidempiä jaksoja toimimassa koululla.

- Tasavertaisuus oppilaita kohtaan.
 - o Myös pleikkarittomat päivät tai tyttöjen päivät/välitunnit.
 - o Poikapainotteisuuden puuttuminen.
 - o Tyttöjen Tuvan kanssa yhteistyötä?

- Enemmän teemapäiviä.
 - o Myös asiateemoja.
 - o Yhteistyö terveystiedon opettajan kanssa?

- Myös nuorisopalvelut pitämään aamunavauksia, kuten seurakunta.
 - o Silloin kun ollaan Lypellä.
 - o Edistää näkyvyyttä ja voi samalla kuuluttaa, että paikalla ollaan.